

FÖRSLAG

TILL

VISSA ÄNDRINGAR I BESTÄMMELSERNA

RÖRANDE

JAKT OCH FÅGELSKYDD

AVGIVNA AV

DE JÄMLIKT NÅDIGA BEMYNDIGANDEN DEN 1 OKTOBER 1915
OCH DEN 3 JULI 1916 INOM K. JORDBRUKSDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

I

JAKT- OCH FÅNGSTMEDEL

STOCKHOLM 1919

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Till herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet.

Med stöd av nådigt bemyndigande den 1 oktober 1915 tillkallades av chefen för jordbruksdepartementet undertecknade Falk, Berglöf, Montell och Rosén att såsom sakkunniga verkställa viss utredning, förutom beträffande tillgodogörandet av fisket i kronans vatten, även angående rätten till jakt å kronans marker i lappmarkerna, därvid Berglöf jämväl skulle hava att tjänstgöra såsom sekreterare hos de sakkunniga.

Genom nådig remiss den 21 februari 1916 har till de sakkunniga för utlåtande i sammanhag med fullgörandet av det dem i övrigt lämnade uppdrag överlämnats ett flertal till Kungl. Maj:t inkomna framställningar om upphävande av gällande förbud mot användande av sax vid fångandet av vissa däggdjur. Såsom sammanhängande med dessa framställningar samt en till de sakkunniga för yttrande remitterad ansökning avseende skydd för lodjuret har till de sakkunniga för behandling överlämnats ytterligare nedannämnda fråga. I skrivelse den 8 april 1916 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning vidtaga lämpliga åtgärder till skyddande av sådana fågelarter, för vilka ur naturskyddssynpunkt och med hänsyn till deras betydelse för lant- och skogshushållningen beredande av skydd kunde anses önskvärt, samt, därest för ändamålet riksdagens medverkan erfordrades, därom till riksdagen inkomma med förslag. Såsom utvägar, som kunde tänkas vara ägnade att förekomma eller åtminstone minska den förödelse, som hotade ifrågasvarande fågelarter, har framhållits, bland annat, förbud mot användande av sax till fångande av fåglar eller inskränkning i de i sådant hänseende för närvarande gällande regler. Genom nådigt beslut den 3 juli 1916 förordnades, att åt de sakkunniga skulle uppdragas att verkställa utredning i ämnet och avgiva de förslag, vartill denna kunde giva anledning.

Enär emellertid de sakkunniga blivit utsedda särskilt med hänsyn till undersökning rörande tillgodogörandet av kronans fisken och jakten

å kronans marker inom lappmarkerna, syntes lämpligt, att i de sakkunnigas behandling av frågor rörande bättre skydd för vissa djurarter samt angående redskap, som finge användas vid jakt- och djurfångst, deltog personer med särskild sakkunskap i dithörande ämnen; och bemyndigades fördenskull chefen för jordbruksdepartementet att utse högst två personer att delta i de sakkunnigas arbete vid behandling av sistnämnda frågor jämte därmed sammanhängande spörsmål. Med stöd av detta bemyndigande hava sedermera tillkallats undertecknade Wallengren och Högdahl.

Sedan den utredning, som uppdragits åt samtliga de sålunda tillkallade sakkunniga, numera avslutats, så vitt angår redskap, som må användas vid jakt och fångst av däggdjur och fåglar, tillåta de sakkunniga sig härmed framlägga denna utredning. De sakkunniga avse visserligen att inom kort slutföra hela det dem givna uppdraget; men nämnda fråga, som torde kunna utan hinder av övriga till de sakkunnigas behandling överlämnade spörsmål utbrytas och särskilt för sig behandlas, har synts dem vara av beskaffenhet att böra snarast bliva föremål för Kungl. Maj:ts åtgärd. Särskilt vad angår upphävande beträffande vissa rovdjur av för närvarande rådande förbud mot deras fångande med sax visa flera till Kungl. Maj:t inkomna framställningar, att intresset härutinnan är synnerligen stort. Detta intresse har tagit sig uttryck jämväl däri, att under senaste riksdagar framkommit motioner i ämnet. Vål har riksdagen icke ingått i närmare bedömande av däri gjorda framställningar, men har detta skett under hänvisning till den genom de sakkunniga pågående utredningen. I samband med nämnda fråga om införande av sax för rovdjursfångst böra lämpligen upptagas de övriga förslag, som de sakkunniga hava att framställa vidkommande fångst- och jaktmedel i allmänhet.

Till fullgörande av uppdraget i nu förevarande del få de sakkunniga avgiva förslag till *ändrad lydelse av § 7 mom. 6 och § 8 i jaktstadgan den 8 november 1912 samt §§ 9, 26 och 39 i giftstadgan den 7 december 1906* jämte tillhörande motivering.

Stockholm den 27 augusti 1919.

JOHN FALK.

HANS WALLENGREN.

LENNART BERGLÖF.

ARVID MONTELL.

NILS ROSÉN.

THOR HÖGDAHL.

Förslag

till

**kungörelse angående ändrad lydelse av § 7 mom. 6 och § 8 i jaktstadgan
den 8 november 1912.**

Härigenom förordnas, att § 7 mom. 6 och § 8 i jaktstadgan den 8 november 1912 skola hava följande ändrade lydelse:

§ 7.

Mom. 6. Den, som vill begagna jaktanstalt, varom i mom. 2 sägs, eller utlägga förgiftat lockbete, vare skyldig att låta kungörelse därom med uppgift om platsen, där det skall ske, införas i tidning inom orten så ock söndagen förut uppläsas i närmaste kyrkor. Göre ock, innan sax utsättes eller förgiftat lockbete utlägges, anmälan om förhållandet hos vederbörande länsman eller polismyndighet och styrke därvid, att kungörelse i föreskriven ordning ägt rum, samt uppvisa tillika, där fråga är om sax och för den händelse förgiftat lockbete är sådant att, enligt vad särskilt är stadgat, Konungens befallningshavandes tillstånd till dess användande erfordras, behörigt tillståndsbevis.

Nyttjas fångstmedel, som i detta mom. avses, längre tid fortfarande å samma ställe, skall kungörandet en gång i varje månad förnyas.

§ 8.

Snaror, flak eller annat dylikt giller, vari nyttigt vilt kan dödas eller lemlästas, må icke begagnas utom i Jämtlands län ovan skyddsskogsgränsen samt i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker och icke heller där under tid, då hare och skogsfågel äro fridlysta.

Sax må ej användas för fångande av andra djur än varg, järv och sälhund ävensom inom Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län för fångande av räv samt vid vatten, där fiskodling bedrives, av utter; dock må dylik fångst ej företagas utan särskilt till-

stånd, som av Konungens befallningshavande må medgivas för viss tid, ej överstigande ett år.

Sax med tandade skalmar må ej brukas för fångande av räv; och skall vid sälfångst med sax denna vara gillrad under vattenytan. Gillrad sax skall vittjas minst en gång varje dygn.

Skytte för levande uv och uvbulvan må bedrivas allenast för dödande av duv- och sparvhök samt kråka.

Älg må ej jagas under skidlöpande eller fångas i grop eller medelst snara.

Jakt vid bloss eller annat lyse vare förbjuden.

Gevär av 10 millimeter eller mindre kaliber och tillika av modell, huvudsakligen avsedd för krigsbruk, må icke användas till annan jakt än i öppna havet eller i havsbandet efter sälhund ävensom, efter tillstånd av Konungens befallningshavande, å kalfjällen ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län samt skyddsskogsgränsen i Jämtlands län efter varg, där sådant djur veterligen uppehåller sig i trakten.

Från motorbåt eller annat maskindrivet fartyg må jakt efter annat djur än sälhund icke bedrivas i Stockholms läns skärgård från och med Öregrundsgrepen till Landsort och vid rikets västra kust från Falsterbo udde till norska gränsen samt under tiden mellan den 31 maj och den 1 oktober icke heller i övriga delar av riket.

Förslag

till

kungörelse angående ändrad lydelse av §§ 9, 26 och 39 i giftstadgan den 7 december 1906.

Härigenom förordnas, att §§ 9, 26 och 39 i giftstadgan den 7 december 1906 skola hava följande ändrade lydelse.

§ 9.

Apoteksföreståndare må försälja eller utlämna giftigt ämne av första klassen allenast till

a) person, som enligt § 2 är berättigad att till riket införa sådant giftigt ämne,

b) näringsidkare, som i sitt yrke använder sådant giftigt ämne samt, därest han icke är av apoteksföreståndaren känd såsom pålitlig person, företer vederbörande magistrats eller kronofogdes inom år och dag utfärdade intyg därom, att han är i berättigad utövning av det yrke, för vars bedrivande det giftiga ämnet skall användas, ävensom att han är känd för pålitlighet,

c) annan välfrejdad och för pålitlighet känd, icke minderårig person för vetenskapligt, konstnärligt, tekniskt eller undervisningsändamål eller till förgörande av råttor, flugor eller andra dylika skadedjur; dock med iakttagande därav, att utlämnande icke må äga rum, om rekvirenten icke nöjaktigt styrker sin identitet, eller om apoteksföreståndaren prövar behovet vara endast föregivet eller den rekvirerade myckenheten större, än som för det uppgivna ändamålet erfordras, eller, för den händelse det giftiga ämnet är avsett att användas till skadedjurs förgörande, om detsamma icke är för sådant ändamål tjänligt.

Arseniksyrlighet eller annat arsenikgift av första klassen må icke försäljas eller utlämnas för sådant ändamål, som enligt § 25 är förbjudet;

och må ej strykninggift, med undantag av salpetersyrat stryknin, försäljas eller utlämnas för det i § 26 omförmälda ändamål.

Salpetersyrat stryknin och fosfor samt beredning, innehållande något av dessa ämnen, må av apoteksföreståndare utlämnas för det i § 26 angivna ändamål endast till person, som erhållit sådant tillstånd, som i samma paragraf omförmäles.

Försäljning eller utlämnande enligt denna paragraf skall verkställas av apoteksföreståndaren personligen eller av biträde, som avlagt farmaceutisk examen.

§ 26.

Av strykninggift må till rovdjurs eller andra djurs dödande nyttjas allenast salpetersyrat stryknin. Såväl sådant gift som fosfor samt beredning, innehållande något av dessa ämnen, må för sagda ändamål brukas endast efter särskilt tillstånd och under iakttagande av därvid lämnade föreskrifter; dock må utan tillstånd fosformos användas inom hus och gård för dödande av råttor och möss.

Tillstånd av förevarande slag meddelas, efter prövning av förekommande omständigheter, av Konungens befallningshavande; och skall i resolutionen därom angivas den eller de djurarter, för vilkas dödande giftet må användas, tiden för tillståndets giltighet, den myckenhet giftigt ämne, som för ändamålet må användas, och den plats, där giftet må utläggas, ävensom de försiktighetsmått, som vid användandet böra iakttagas.

Rörande meddelat tillstånd skall Konungens befallningshavande underrätta vederbörande landsfiskal eller polismyndighet.

§ 39.

Använder någon, emot föreskriften i § 25, arseniksyrlighet eller annat arsenikgift vid tillverkning inom fyrverkerikonsten, till balsamering eller konservering av människolik, till betning av utsäde eller till förgörande av djur, eller begagnar han till rovdjurs eller andra djurs dödande annat strykninggift än salpetersyrat stryknin eller brukar han för sistnämnda ändamål salpetersyrat stryknin eller fosfor eller beredning, innehållande något av dessa ämnen, utan att, i fall där så är föreskrivet, hava därtill erhållit Konungens befallningshavandes tillstånd, eller iakttager han icke vid detta tillstånds begagnande de föreskrifter, som av Konungens befallningshavande meddelats, böte från och med 25 till och med 100 kronor.

Motiv.

De fångstmetoder, med avseende å vilkas användning de sakkunniga föreslagit ändring i nu rådande bestämmelser, äro djurfångst med sax och förgiftat lockbete, jakt med vissa slag av skjutgeväär, skytte för levande uv och uvbulvan samt fångst med snara.

Djurfångst med sax.

Enligt jaktstadgan den 21 oktober 1864, vilken föregick nu gällande jaktstadga den 8 november 1912, var djurfångst med sax tillåten utan inskränkning till vissa djurslag. I det förslag till jaktstadga, som den 23 december 1909 avgavs av de år 1908 inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga för revision av jaktlagstiftningen, bibehölls denna rätt i fråga om de av bemälda sakkunniga såsom skadliga betecknade djuren, nämligen varg, lo, järv, rävar, utter, grävling, iller, mård, hermelin, vessla, sälhund, berguv, duv- och sparvhök, korp och kråka. Till stöd härför anfördes, att, ehuru från djurskyddsvänlig synpunkt befogade anmärkningar kunde göras mot användandet av sax såsom fångstmedel, man likväl ej kunde undvara detta redskap för fångande av nämnda skadliga djur. Särskilt gällde detta de norra delarna av riket, där den icke oviktiga jakten å pälsbärande rovdjur till stor del skedde medelst sax; men även i andra delar av landet hade man av detta redskap god hjälp för att efterhålla rävar och andra för jaktvården skadliga djur.

I samband med behandlingen vid 1912 års riksdag av nämnda sakkunnigas förslag framkom emellertid en motion, däri av djurskyddsvänliga skäl och särskilt under åberopande av de lidanden, för vilka i sax fångade rävar utsattes, hemställdes, att all fångst med sax av villebråd måtte förbjudas. Jordbruksutskottet anslöt sig till den av motionären uttalade åsikten om det från djurskyddsvänlig synpunkt förkastliga sätt, att vid fångst vare sig av matnyttigt vilt eller skadliga djur

*Bestämmelser
rörande djur-
fångst med
sax.*

redskap begagnades, vilka tillfogade de fångade djuren onödiga lidanden; och ansåg utskottet det ej kunna förnekas, att de för ändamålet använda saxarna i allmänhet voro av sådan beskaffenhet. Ett slag av saxar, nämligen sådana som plägade brukas för fångst av rovfåglar, utgjorde emellertid enligt utskottets åsikt undantag, enär de vore så inrättade, att de i de flesta fall omedelbart dödade de djur, som fastnade däri. Under framhållande att en bestämmelse i ämnet icke borde, såsom hörande under Kungl. Maj:ts ekonomiska lagstiftning, inflyta i lagen om rätt till jakt utan i jaktstadgan, föreslog utskottet, att framställning måtte göras till Kungl. Maj:t om införande i jaktstadgan av förbud mot användande av sax för fångst av andra djur än rovfåglar; och bifölls detta utskottets förslag av riksdagen.

I överensstämmelse med riksdagens beslut infördes sedermera i jaktstadgan den 8 november 1912 den ännu gällande bestämmelsen, att sax finge användas endast för fångande av sådana fåglar som upptagits bland de i 13 § i lagen om rätt till jakt omnämnda skadliga djur, d. v. s. örn, falk, berguv, duv- och sparvhök, korp och kråka. Det blev sålunda förbjudet att med sax fånga övriga i sistnämnda lagrum såsom skadliga upptagna djur, eller varg, lo, järv, räv, utter, grävling, iller, mård, hermelin, vessla, sälhund och vildkanin. Beträffande sälhund har dock, med anledning av framställning från statens industrikommission rörande tillfälligt upphävande av förbudet mot användande av sax för fångande av dylikt djur, Kungl. Maj:t, efter riksdagens hörande, genom kungörelse den 11 juni 1918 förordnat, att under tiden till och med den 31 maj 1919 sax, som vore gillrad under vattenytan, finge inom Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län användas för fångst av sälhund. Efter framställning från industrikommissionen har genom nådig kungörelse den 9 maj 1919 nämnda undantagsbestämmelse förlängts att gälla ytterligare ett år. Vidare må nämnas, att Kungl. Maj:t för visst fall medgivit användandet av sax för fångst av utter vid dammar för fiskodling.

Framställningar om upphävande av saxförbudet.

Frågan om återinförande av sax såsom fångstredskap för rovdäggdjur har emellertid varit föremål för synnerligt intresse. Redan omedelbart efter det 1912 års jaktstadga trätt i kraft började framställningar inkomma till Kungl. Maj:t med begäran om tillstånd att få nyttja nämnda redskap för dylik fångst, och liknande ansökningar hava sedermera alltjämt ingått. Vid lagtima riksdagarna 1918 och 1919 har frågan jämväl varit föremål för uppmärksamhet med föranledande av i ämnet väckta motioner. Vid förstnämnda riksdag hemställdes i en inom andra kam-

maren väckt motion (nr 33), att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära sådan ändring i jaktstadgan, att förbudet mot användande av sax vid fångande av rovdjur måtte upphävas, och i en vid 1919 års lagtima riksdag i andra kammaren avgiven motion (nr 192) begärdes skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om sådan ändring i jaktstadgan, att för fångande av räv i Norrland och Dalarna finge användas tramp-sax, vilkens bågar vore minst 8 mm. tjocka och i höjd icke överstege 10 cm. I detta sammanhang må erinras om en annan vid sistnämnda riksdag i andra kammaren väckt motion (nr 188), däri hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning rörande sådan ändring i jaktstadgan, att den i oroväckande grad på senare åren ökade rävstammen kunde minskas. Under hänvisning till att frågan om användande av sax för djurfångst vore under utredning genom de sakkunniga hava emellertid ifrågavarande motioner, såvitt de avsett bruk av nämnda redskap, icke föranlett någon riksdagens åtgärd.

En förteckning över till Kungl. Maj:t inkomna och till de sakkunniga sedermera remitterade framställningar om återinförande, så vitt avser däggdjur, av sax såsom fångstredskap finnes såsom *bilaga* (sid. 48) fogad till detta yttrande.

Tillser man vilka skäl, som i föreliggande framställningar anförts för återinförande av sax såsom redskap för fångst av rovdäggdjur eller vissa slag därav, har i främsta rummet framhållits den skadegörelse, som av rovdjuren förorsakas å det matnyttiga villebrådet och, så vitt angår vissa rovdjur, å tamdjuren särskilt renar samt, i fråga om säl, fisket. Sålunda skulle framför allt i Norrland förekomsten av skogsfågel och ripor hava i hög grad minskats, varjämte renar där dödats i stort antal. Vidare vore fångsten av vissa rovdjur genom den inkomst försäljningen av deras skinn beredde av stor betydelse för befolkningens ekonomi i en del trakter särskilt inom lappmarkerna. Såsom exempel härutinnan har anförts, att inom Stensele socken i Västerbottens län i medeltal för varje år under femårsperioden 1908—1912 fångats omkring 215 rävar och omkring 1,000 hermeliner, vilkas skinn representerat ett värde av nära 10,000 kronor, och att från Tärna socken i samma län år 1912 skulle hava sålts rävs�inn till en enda firma här i landet för omkring 10,800 kronor och till Norge för lika stort belopp. Vidare skulle försäljningsvärdet för rovdjursskinn erhållna inom Arjeplogs socken i Norrbottens län under 1912 kunna beräknas till 8,000 å 9,000 kronor. Efter saxförbudets införande hade rävfångsten i Norrland alltmera avtagit

*Åberopade
skäl för och
emot återin-
förande av
sax för
däggdjurs-
fångst.*

eller alldeles upphört. De medel, som för närvarande stode till buds, vore icke nog effektiva att efterhålla rovdjuren, och för befolkningens fångst av pälsdjur vore de ofta mindre givande eller oanvändbara eller, såsom giftet, olämpliga. I detta hänseende har framhållits, att det enda nu tillåtna, mera verksamma medlet för fångst av skogsräv vore jakt med drivande hund, men att i Norrland på grund av snöförhållandena och de vidsträckta skogarna detta jaktsätt ej kunde användas under tid, då rävens skinn vore fullbårigt och i största värde. Förgiftade lockbeten vore ett mindre tilltalande fångstmedel och det vanligast använda giftet, stryknin, medförde dessutom, att skinnen å därav dödade djur inom kort bleve värdelöst. Förgiftade beten innebure även stor fara för en del tamdjur, särskilt hundar, vilka lätt kunde komma att förtära betena. Ofta hade inträffat, att lapparnas svärersättliga vallhundar ävensom dyrbara jakthundar på sådant sätt gått förlorade. Detta oaktat hade giftet börjat komma allt mer till användning särskilt i Norrland.

Beträffande saxens verkningar å det fångade djuret har framhållits, att mindre, otandade saxar icke förorsakade nämnvärd smärta, i vilket sammanhang erinrats, att enligt 18 kap. 16 § strafflagen onödigt djurplågeri vid användande av sax såsom fångstmedel kunde bliva föremål för åtal.

De hörda myndigheterna hava i det närmaste enstämmigt förordat återinförande av sax såsom tillåtet redskap för djurfångst. Något växlande uppfattning har däremot kommit till uttryck med avseende å den omfattning, i vilken sax skulle få användas, och de tillåtna saxarnas konstruktion. Länsstyrelsen m. fl. myndigheter i Norrbottens län hava sålunda föreslagit den begränsning, att sax med tandade skalmar skulle få användas allenast för fångande av varg, järv och lo samt, gillrad under vattnet, för säl och utter. För mindre rovdjur skulle saxarna vara otandade samt tillika så inrättade, att djurens ben ej avsgotes. Vidare har ifrågasatts, att rätt att använda sax för djurfångst skulle göras beroende av tillstånd av länsstyrelsen samt lämnas endast tillsvidare och blott åt personer, som gjort sig kända för ordentlighet och pålitlighet. Saxarna skulle vittjas minst en gång varje dygn. Länsstyrelsen skulle därjämte äga befogenhet att meddela föreskrifter rörande det område, där fångst med sax finge bedrivas, och tiden därför.

Yttranden med bestridande av saxförbudets upphävande hava emellertid, såsom antytts, ej saknats. I vissa fall, såsom i landstingets i Norrbottens län avstyrkande yttrande över Piteå socknemäns ansökan om rätt att använda sax för rävfångst, har detta motiverats med att erfarenhet ännu saknades rörande verkningarna av saxförbudet. *Svenska*

djurskyddsföreningarnas centralförbund har i utlåtande i frågan framhållit, att saxfångsten innebure ett mer eller mindre svårt djurplågeri, vilket vore större, än att det kunde uppvägas av det därmed förenade utbytet; att utläggandet av rovdjurssaxar medförde allvarliga faror för människor och tamdjur; att saxförbudet ännu så kort tid ägt bestånd, att det icke kunde sägas, huruvida det verkat till några olägenheter för befolkningen; att räven, vars åtkomst man särskilt avsåge att underlätta genom förbudets upphävande, icke vore ett så farligt skadedjur, som från åtskilliga håll förmenats, i det att den jämförelsevis ringa skada, som räven åstadkomme bland tamdjuren och det matnyttiga vilda, i viss mån uppvägdes av den nytta den gjorde genom att döda mullvader, sorkar och fjälllemlar; att beträffande sälfångst med sax erfarna jägare påpekat, att ett svårare och lömskare djurplågeri knappast vore tänkbart; samt att utläggandet av sax för infångande av järv och varg praktiskt taget nästan aldrig förekommit. Likaledes hava ett femtiotal *personer i Oviken, Jämtland*, i en till nämnda centralförbund den 2 februari 1918 ingiven och till de sakkunniga sedermera överlämnad skrivelse, under återopande särskilt av det djurplågeri sax medförde, protesterat mot återinförandet av detta redskap för rävfångst, varom fråga blivit väckt inom länet.

Bland övriga i anledning av framställningarna avgivna yttranden må här omnämnas det uttalande, som inkommit från intendenten vid naturhistoriska riksmuseum, *professor Einar Lönnberg*. Han har, vad först anginge varg och järv, erinrat, att dessa starka och glupska rovdjur vållade så stor skada, i all synnerhet på renar men även på får och andra tamdjur, att staten för deras dödande utbetalade skottpenningar. Man måste på det verksamaste sätt söka efterhålla dessa båda rovdjursarter och framför allt hindra deras spridning. Av verk samma jaktmetoder kunde, när det gällde varg och järv, endast ifrågakomma fångst med gift och med sax. Att använda gift vore dock av många skäl förkastligt. Återstode då användning av sax, vilket i vissa fall vore den enda möjliga jaktmetoden. Det borde förty vara tillåtet att inom de delar av riket, där varg och järv bevisligen förekomme, få idka fångst av dessa djurslag medelst sax; och krävdes i detta fall, att saxen vore försedd med tandade skalmar. Vidkommande skogsräv, fjällräv och hermelin framhölls, att redan under 1914 års vinter ett avsevärt mindre antal dylika djur fångats i Lappland mot under föregående år, varför djurskyddsföreningarnas centralförbunds förmenande att man ej kunde säga, om saxförbudet verkat till några olägenheter för befolkningen, vore ohållbart. Professor Lönnberg ville tillstyrka, att saxar med otandade skalmar måtte få användas i de fyra nordligaste länen för fångst av rävar, fjällrävar och hermelin

efter av länsstyrelsen meddelat personligt tillstånd. Gent emot centralförbundets uttalande rörande det svåra djurplågeri, som saxfångsten av säl skulle innebära, ville professor Lönnberg framhålla detta påståendes oerhörda överdrift. I själva verket förhölle det sig så, att de saxar, som användas för fångst av nämnda för fiskerierna skadliga rovdjur, alltid utsattes på djupt vatten och hade så starka fjädrar, att det fångade djuret i regel genast dödades genom byglarnas sammansläende, men att, om detta ej skedde, djuren inom få minuter kvävdes av vattnet, då de ej kunde komma upp till ytan för att andas. På samma sätt drunknade inom några ögonblick en utter, som fångats i sax gillrad under vattnet. Man kunde därför svårligen tala om, att något djurplågeri utövades vid detta slags fångst.

Slutligen må här något närmare angivas den standpunkt, som i frågan intagits av *domänstyrelsen*, som emellertid hittills, utom vad angår bruket av sax för fångst av sälhund och utter, uttalar sig allenast så vitt angår de fyra nordligaste länen. Styrelsen framhåller, att för befolkningen, synnerligast inom de övre mot fjällen angränsande socknarna, djurfångst vore av stor ekonomisk betydelse. Härtill komme, att, därest fångsten inom övre Norrland skulle i avsevärdare grad inskränkas, de skadliga djurens antal i hög grad skulle ökas, varigenom kunde förväntas såväl minskning i den redan nu i övre Norrland föga starka stammen av skogsfågel och annat nyttigt vilt som ock ökad fara för den bofasta befolkningens husdjur samt nomadlapparnas renar. Den tvåfaldiga förlust, som sålunda vore att emotse, borde förebyggas, och styrelsen vore av den åsikt, att rovdjuren i de norrländska länen icke kunde verksamt efterhållas med andra medel än sax, varför den på frågan anlagda djurskyddsvänliga synpunkten borde få i huvudsak lämnas åsido. Genom de i allmänhet brukliga fångstjärnen hade den fångade räven antagligen ej tillfogats alltför svåra lidanden, synnerligast som fångstmännen med hänsyn till skinnens höga värde i regel ej torde hava underlåtit att dagligen tillse de utlagda saxarna. Hermelinen hade i allmänhet fångats medelst små otandade saxar med starka fjädrar, och då byglarna oftast slagit om kroppen på djuret, hade det i regel genast dödats. Vid fångst av järv hade använts grövre saxar med å skalmarna fastsittande tänder, men då järven vore ett det farligaste rovdjur för lapparnas renhjordar och vid sina härjningar bland dessa själv använde den största grymhet vid dödande av de många renar han infångade, syntes just ur djurskydds-synpunkt alla effektiva sätt för fångst av dessa djur böra tillåtas. Björn och varg hade mera sällan fångats i sax, men, där så skett, hade ävenledes använts tandade saxar. Därest det medgäves rätt att i de nordli-

gare delarna av landet använda sax till fångande av skadliga djur, borde enligt styrelsens åsikt stadgas förbud för användande av sax med tandade skalmar vid fångst av andra djur än järv och varg.

Vad särskilt angår fångst av säl och utter, hava *domänstyrelsen* och *lantbruksstyrelsen* i gemensamt yttrande förordat återinförande av rätt att använda sax för dylik fångst, därvid framhållits, att nämnda redskap för fångande av säl i intet avseende större djurplågeri än användande av flera andra fångstmetoder, t. ex. skjutning, utan snarare tvärtom. Än nödvändigare än för sälhund vore sax för fångst av utter, vilket vore ett för fisket, särskilt fiskodlingen i dammar, mycket skadligt djur. Att skjuta den vore i regel svårt och fordrade dessutom större jaktskicklighet än flertalet fiskodlare besutte. Uttersax borde helst utsättas i vatten, i vilket fall uttern ofta doge genom drunkning.

Såsom av förevarande framställningar och de flesta däröver avgivna yttranden framgår, råder en utbredd uppfattning rörande olämpligheten av det nu gällande förbudet mot användande av sax vid fångst av rovdäggdjur. De sakkunniga hava även efter noggrant övervägande kommit till den uppfattningen, att nämnda förbud går längre än lämpligt är samt att rätten till bruk av sax för dylik fångst åter bör införas i viss utsträckning, därvid man emellertid bör framgå med största försiktighet. Innan de sakkunniga närmare ingå på denna fråga, vilja de lämna en kort redogörelse för de redskap, varom här är fråga, och det sätt, varpå de verka.

Fångstsaxarnas beskaffenhet.

I likhet med vad fallet är med alla fångstsaxar utgöras huvuddelarna av de för fångst av rovdjur avsedda saxarna av två böjda, mot varandra inställda byglar eller skalmar, antingen släta eller försedda med tänder. Dessa byglar spännas upp och bringas, då en å desamma verkande fjäder avspännes, att slå ihop. Med hänsyn till det sätt, varpå saxarna utgillras, kunna de uppdelas i två grupper, betsaxar och trampsaxar, dock att samma sax ofta kan gillras både som betsax och trampsax. De förra, till hvilka man söker locka djuret genom i saxen fästade beten, slå tillsamman (avgillras), då djuret griper betet, varvid saxbyglarna i allmänhet slå om djurets huvud eller hals eller, då det gäller mindre djur, om kroppen. Är saxen stor och kraftig, såsom fallet plägar vara åtminstone med de för rävfångst avsedda s. k. svanhalsarna, dör det fångade djuret i regel inom kort. Vad särskilt beträffar de betsaxar, som användas för fångande av säl, gillras dessa saxar, vars skalmar alltid äro tandade, under vattnet, och djur, som fastna däri och

icke omedelbart dödas vid saxskalmarnas sammansläende, kvarhållas av saxen under vattnet och kväves där inom kort.

Trampsaxarna äro så gillrade, att då djuret trampar på gillernordningen saxens skalmar slå ihop, varvid de vanligen omsluta djurets ben. Saxarna äro antingen med en kedja eller på annat sätt förankrade eller ock ligga de lösa, därvid saxen inskränker det fångade djurets rörelsefrihet, så att det blir möjligt för fångstmannen att spåra och upphinna sitt byte. Även bland de såsom trampsaxar nyttjade saxarna finnas sådana, vilkas byglar äro försedda med tänder, och sådana å vilka byglarna äro släta. Det förra slaget har huvudsakligen använts för fångst av björn, varg, lo och järv samt utter, och är den enda trampsax, som kan med fördel användas för så starka djur, vilka i allmänhet icke kvarhållas i sax med släta byglar. För att icke skinnets skall skadas, har man emellertid vid fångst av utter ej använt saxar med skarpa, pånitade tänder utan med ondulerad eller trubbtandad kant på byglarna. De otandade saxarna brukas för fångst av mindre kraftiga djur. De, som användas för rävfångst, äro jämförelsevis små samt utläggas lösa under snön i mer eller mindre nygångna rävspår. De under tiden närmast före saxförbudets inträdande i övre Norrland brukade rävsaxarna uppgivas i allmänhet hava varit så lätta och haft så mjuka fjädrar, att de icke, såsom vid bruket av andra saxar ofta är fallet, vid hopsläendet krossade djurets ben, utan endast förhindrade det att frigöra sig.

För fångst av rovfåglar finnas särskilt konstruerade saxar, vilka även gillras såsom trampsaxar eller betsaxar. Till de förra höra de s. k. pålsaxarna och till de senare bulvansaxarna. Pålsaxarna anbringas utan bete på särskilt för ändamålet uppsatta pålar eller ock i toppen av ett träd eller på andra upphöjda föremål, där fåglarna bruka slå till. I mitten av saxen sitter en bit av en gren eller dylikt och när fågeln sätter sig på denna slå byglarna igen, i allmänhet omkring fågelns ben, om det är en större fågel, men vid mindre fåglar ofta omkring kroppen. Bulvansaxarna gillras med en uppstoppad eller konstgjord orre eller duva såsom lockbete. Vid båda gillringssätten verka dessa saxar så, att de i regel icke döda utan endast fånga och fasthålla sina offer.

*De sakkun-
niga.*

Med hänsyn till det lömska sätt, på vilket saxen verkar, måste den från etisk synpunkt framstå som mindre tilltalande. Härtill komma de plågor, för vilka de fångade djuren i allmänhet utsättas; och torde man härvid icke kunna bortse från de även rent inre lidanden som tillfogas dem på grund av skrämsel och vid deras fruktlösa försök att åter bliva fria. Verkningarna av saxar av olika typ äro emellertid gau-

ska olika. De såsom betsaxar gillrade verka, som nämnts, ofta så, att det djur, som inkommit i saxen, inom kort dödas. Detta är t. ex. förhållandet med de ovan omtalade sälsaxarna. Tydligt är, att saxar av detta slag icke kunna sägas giva upphov till något djurplågeri. Djuren dödas med dem ofta hastigare och smärtlösa än vid tillåtna jaktmetoder är fallet. De anmärkningar som riktas mot saxarna, avse i främsta rummet trampsaxarna. För att kunna fasthålla det fångade djuret måste naturligen saxbyglarna kvarstå fast pressade mot varandra, varigenom djurets i saxen fastnade lem klämnes och smärta uppkommer. Vid byglarnas häftiga sammansläende torde även icke sällan hända, att ben mer eller mindre fullständigt krossas. Inträffar då, att saxskalmarna dessutom äro försedda med tänder eller skarpa kanter, torde man lätt förstå de plågor, för vilka djuret skall utsättas, innan det uppsökes och dödas, så mycket mer som under djurets försök att lösgöra sig mer eller mindre svårartade sår lätt kunna uppkomma på den av saxen fasthållna lemman. Man har visserligen sökt att mildra de plågor, som förorsakas av de otandade trampsaxarna, genom att linda skalmarna med tyg, gummi eller dylikt; men torde detta knappast nämnvärt minska det fångade djurets lidande. Genom den starka pressning, för vilken den i saxen fastklämda lemman är utsatt, förstöres nämligen vävnaderna och blodcirkulationen hämmas. Även om djuret till det yttre skulle förefalla oskadat, inställer sig dock på grund av de inre skadorna ofta kallbrand i den del av lemman, som kommit nedanför saxens omslutning. De plågor saxen förorsakar torde ej heller, med hänsyn till det hårda tryck vari skalmarna måste hållas mot varandra för att djuret ej skall slippa loss, kunna i nämnvärd grad minskas genom föreskrift om viss höjd eller bredd å skalmarna.

De skarpaste anmärkningarna mot saxarna hava dock icke i så hög grad riktats mot själva redskapet som mot det sätt, varpå detta ofta blivit omhänderhaft, då det varit utgillrat för fångst. Icke ovanligt torde hava varit, att vårdslösa fångstmän kunnat underlåta att på flera dagar, ja än längre tid vittja sina saxar, varunder det fångade djuret fått sitta i sina plågor. Även torde inträffat, att, då saxen varit utgillrad lös, det fångade djuret kunnat med saxen undkomma fångstmannen eller att vid förankrade saxar det kunnat slita loss saxen och med denna alltjämt fasthängande undkomma. Förutom med sina plågor får då djuret att kämpa med svälten, tills det förr eller senare dukar under.

Bland de med saxarna förenade olägenheterna må slutligen nämnas, att de, om de icke utläggas och skötas med största omtanke och försiktighet, lätt kunna förorsaka skada å tamdjur och vilt, vars fångande

icke varit avsett. Understundom torde sålunda hava inträffat att hundar och betande kreatur, älg, harar m. m. fastnat i utgillrade saxar och skadats.

Vad angår rovfågelsaxarna torde dessa, även om de äro bulvan-saxar, endast i undantagsfall vara så konstruerade, att de omedelbart döda den däri inkomna fågel. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen för tillkomsten av nu gällande tillstånd att använda sax för fångande av de s. k. skadliga rovfågeln, synes anledningen till att sådant medgivande gavs hava varit uppfattningen att de saxar, som för ändamålet användes, strax dödade den fångade fågel. Denna uppfattning torde emellertid vara beroende av något misstag. De i Sverige allmänt använda fågelsaxarna äro till sina verkningar av samma slag som de vanliga trampsaxarna och slå om de i saxen inkomna fåglarnas ben. Fåglarna åsamkas härigenom motsvarande lidanden som rovdäggdjuren, understundom törhända ännu större. För att söka förhindra, att den i saxen inkomna fågelns fötter bliva krossade eller söndersargade, har man även å dessa saxar beklätt byglarna med gummi eller tyg. Denna åtgärd torde emellertid ej heller här hava synnerligen mildrat verkningarna.

Av det ovanstående torde framgå, att de saxar, som icke omedelbart döda det fångade djuret, alltid för detsamma medföra ett lidande, vars långvarighet blir beroende av huru snart saxen tillses, efter det djuret inkommit i densamma. Såväl med hänsyn härtill som det sätt, varpå saxen i övrigt verkar, anse de sakkunniga denna fångstmetod böra komma till användning endast i undantagsfall, då djurplågeri vid dess begagnande ej är att befara, eller då andra till buds stående fångstmedel äro otillräckliga i kampen mot rovdjuren eller för fångst i övrigt av viss djurart. Härvid har jämväl tagits i betraktande att det lidande, som genom sax tillfogas fångat djur, i icke ringa grad är beroende av det sätt, varpå redskapet skötes. Endast i förbindelse med bestämmelser, som innebära garanti att härvidlag iakttagas nödiga försiktighetsmått, bör tillstånd till saxfångst medgivas. I detta samband vilja de sakkunniga även erinra, att de för närvarande tillåtna jaktmetoderna icke alltid äro så skonsamma. Det ligger i sakens natur, att vid all jakt villebrådet tillfogas viss smärta och att denna stundom kan vara av ganska svår art. De lidanden, som exempelvis åsamkas skadskjutet villebråd, som undgår jägaren, eller villebråd, som hetsas och drives av hundar, torde ofta kunna jämföras med och i vissa fall överträffa verkningarna av sax. Då gift kommer till användning, torde djuren ofta få genomgå synnerligen svåra lidanden.

För bedömande av den utsträckning, i vilken sax synes böra få nyttjas, vilja de sakkunniga genomgå de särskilda djurarter, för vilkas fångande dylikt redskap ifrågasatts eller redan är gällande, omfattande dessa djur samtliga de i 13 § jaktlagen såsom skadliga betecknade djurarter.

Vad först angår *varg* och *järv*, hava de framställningar, som avsett det ena av dessa djur, i allmänhet jämväl upptagit det andra. Enligt av jägmästarna efter framställning från de sakkunniga lämnade uppgifter för år 1917 förekommer vargen allmänt inom de flesta lappmarkssocknarna i Norrbottens län, där den i en del trakter ökats i antal. Inom Västerbottens län uppträder den mycket allmänt i vissa västligare områden samt mindre talrikt i de egentliga skogsstrakterna. I Jämtlands län finnes vargen mindre allmänt till sällsynt i åtskilliga mera västligt belägna socknar, och beträffande Kopparbergs län angives den uppträda sällsynt eller mindre allmänt inom Särna och Idre revir, varjämte den stundom invandrar från Norge till Transtrands revir. Av uppgifterna tyckes framgå, att vargarna tilltagit i antal inom vissa fjälltrakter, och att de under senare år följt renarna längre ner i skogsstrakterna än förr.

Varg och
järv.

Enligt de i Sveriges officiella statistik meddelade skottsiffrorna på fällda vargar skall under åren 1911—1917 följande antal hava fällt:

1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917
40	24	43	91	49	32	21

Att döma av dessa statistiska uppgifter har antalet under tiden 1911—1917 årligen dödade vargar nått sitt maximum 1914 och alltsedan dess varit statt i avtagande för att 1917 stanna vid en synnerligt låg siffra, den lägsta sedan 1912. Detta förhållande tyder visserligen icke, såsom synes framgå av de ovan av skogsstatens tjänstemän lämnade meddelandena, på någon ökning i vargarnas antal. I vad mån de officiella skottsiffrorna kunna anses giva uttryck för vargstammens talrikhet är svårt att avgöra; i varje fall hava klagomålen över vargarnas skadegörelse betydligt tilltagit i styrka, och det uppgives tillika allmänt från lapp- och nybyggarehåll, att vargarna under senare år visat sig talrikare än förut. Man torde kunna utgå från, att i vargarnas antal, med hänsyn vartill en viss periodicitet gör sig gällande, under senare år inträffat en ökning.

Enligt av vederbörande jägmästare efter förfrågan lämnade meddelanden vore järven allmän inom Norrbottens läns lappmark och vissa trakter där utanför samt delvis stadd i tilltagande. Inom Jämtlands, Västernorrlands och Västerbottens län uppgives den vara mindre allmän

eller sällsynt samt inom vissa trakter stadd i avtagande. Närmare kusterna och i de sydligt belägna delarna av länen saknas den alldeles. I Kopparbergs län finnes järven sällsynt i Särna och Idre socknar.

Såväl vargen som järven vålla mycket stor skada i synnerhet på renar men även på får och andra tamdjur ävensom allehanda nyttigt villebråd. Enligt den officiella statistiken dödades av rovdjur år 1915 ett antal av 3,516 renar, år 1916 ett antal av 6,069 och år 1917 ett antal av 2,178; och torde de flesta av dessa hava dödats av varg och järv. Allmänt har också erkänts nödvändigheten av att på ett effektivt sätt efterhålla dessa starka och glupska rovdjur och framför allt hindra deras ökning.

Att varg och järv utgöra en allvarlig fara för renar och tamboskap ävensom för matnyttigt vilt har med styrka framhållits i den mängd ansökningar om saxförbudets upphävande, som ingivits från befolkningen i de trakter, där dessa rovdjur mera allmänt uppträda. Då härtill kommer, att i det närmaste samtliga ortsmyndigheter tillstyrkt rovdjurssaxarnas återinförande beträffande varg och järv, kan man tala om en allmän opinion i denna fråga från de orter, som därav huvudsakligen beröras. Erinras må även, att de enda djur, för vilkas dödande belöning av allmänna medel för närvarande utgår, äro, förutom sälhund, varg och järv. För varg utgör belöningen 50 kronor och för järv 10 kronor, därvid lika mycket betalas för unge som för fullvuxet djur. Härjämte hava lapparna i fyra av de sex fjällappbyarna inom Västerbottens län år 1919 beslutat att för varje varg, som dödas inom resp. betesområden, utbetala en extra premie till belopp växlande mellan 200 och 500 kronor.

I sitt bekanta arbete »Norrlands jakt och fiske» påpekar lektor Sven Ekman, att striden mot vargen i våra lappmarker vore ett odlingsvärv, ett försvarskrig, där utgången bestämde över nomadens och stundom även över nybyggarens framtida ekonomiska välstånd eller ofärd och att denna strid ännu måste föras med alla till buds stående medel. Angående vargarnas skadegörelse på lapparnas renar anser samme författare, att de härutinnan meddelade uppgifterna i stort sett vore ganska tillförlitliga, enär, även om någon gång ett väl högt antal rivna djur skulle uppgivits, detta uppvägs av det antal, som stupade för vargarna i fjällen om vintrarna och som aldrig bleve uppdragat.

De vanligaste metoderna för fångst av varg äro, förutom jakten med skjutvapen, hetsjakt på skidor samt förgiftade beten. Tillika har man plägat uppsöka och döda de nyfödda ungarna. Av dessa fångstätt torde det förnämsta få anses vara hetsjakt på skidor, varigenom under gynnsamma förhållanden goda resultat kunnat uppnås. Detta

jaktsätt har emellertid under senare tid gått tillbaka och delvis helt kommit ur bruk, beroende på olika förhållanden, däribland förekomsten av talrika, i fjällen utan bevakning kringströvande renar, vilka berett vargen riklig tillgång på föda, på grund varav vargarna kvarstannat i fjällen och ej kommit ner i skogstrakterna, där hetsjakt kan försiggå i den lösare snön. Förgiftade beten hava också visat sig ganska verk samma. De olägenheter bruket av gift medför torde emellertid göra mången tveksam att använda detta medel. Uppsökandet av vargarnas ungar torde icke synnerligen brukas, förmodligen beroende på svårigheten att finna lyorna. Jakt å varg med skjutvapen torde på grund av vargens skygghet i allmänhet giva ringa resultat, om den ock understundom kan vara till god hjälp.

Jakt å järv torde mera sällan hava bedrivits genom hetsjakt på skidor, och som denna jakt är förenad med stora svårigheter, torde den spela mindre roll. Järvjakt kan även bedrivas med hund, om icke snöförhållandena äro ogynnsamma. Som järvens lya är lättare att påträffa än vargens, kunna ungarna med större framgång, än då det gäller sistnämnda djur, uppletas och dödas.

Om än sålunda åtskilliga metoder finnas för fångst av varg och järv, synas de dock icke vara tillräckligt effektiva i kampen mot dessa svåra rovdjur, vilka vid samma tillfälle kunna döda och skada ett flertal renar och på kort tid bringa en förut välbärgad lapp till fattigdom samt jämväl åstadkomma stor skadegörelse bland nybyggarnas husdjur. Med hänsyn härtill samt den erfarenhet en del av de sakkunniga personligen förvärvat rörande norrländska förhållanden anse de, att i kampen mot varg och järv bör såsom fångstmedel få tillgripas även sax. Visserligen torde, åtminstone vad angår varg, icke kunna förväntas, att ett större antal djur årligen skola fångas medelst sax, enär vargen ingalunda är lätt att taga med detta redskap, men sax är i förhållande till andra fångstmedel ganska effektivt, och en skicklig fångstman torde kunna uppnå icke föraktliga resultat. De saxar, som härvidlag komma i fråga, äro trampsaxar, enär betade saxar näppeligen med framgång torde kunna användas för ifrågavarande djur. På grund av den styrka och kraft, som varg och järv besitta, måste de saxar, som skola kunna hålla dem, vara försedda med tandade skalmar. Med hänsyn till dessa djurs förekomst och skadlighet synes givetvis rätten att fånga dem med sax icke böra inskränkas till vissa områden utan inbegripa alla trakter, där de förekomma.

Lodjuret.

Vad angår *lodjuret* är detta visserligen genom sin rovgirighet till avsevärd skada för det matnyttiga villebrådet och vissa tamdjur inom de trakter, där det strövar fram. Lon har emellertid blivit så sällsynt, att åtgärder synas böra vidtagas för att bevara densamma från utrotning, i vilket avseende förslag jämväl kommer att framläggas av de sakkunniga. På grund härav och då det finnes tillräckligt verksamma jaktmetoder för lodjurets efterhållande, i den omfattning det fortfarande må bliva föremål för dödande, kunna de sakkunniga icke förorda saxförbudets upphävande så vitt angår detta djur.

Räv.

I fråga om fångst av *räv* föreligger ett stort antal framställningar om återinförandet av rätten att härvid använda sax. Dessa framställningar härröra ej blott från de norrländska länen, utan sådana föreligga också från flera län i den övriga delen av riket.

Såsom skäl för framställningarna hava huvudsakligen åberopats den skada räven anställer, särskilt på skogsfågeln och de smärre husdjuren, en skada som vore så mycket allvarigare som räven under senare tider i avsevärd grad skulle ökats i antal. Dessutom vore rävfångst av stor ekonomisk betydelse för befolkningen i många trakter, framför allt inom övre Norrland. Vidare har, vad angår Norrland, erinrats om, att på grund av de vidsträckta skogsmarkerna och den vanligen djupa snön jakt med drivande hund oftast vore omöjliggjord. Sedan förbud mot användande av sax infördes, funnes där allenast *ett* verksamt medel att döda dessa djur, nämligen förgiftade lockbeten. Men denna fångstmetod medförde lika stora eller större olägenheter än användandet av sax, särskilt för lapparna och fjällborna, vilkas hundar ofta i främsta rummet fölle offer för giftet. Även från andra trakter av landet har gjorts gällande, att de för närvarande tillätna fångstsätten icke erbjöde nog effektiva medel för rävens efterhållande.

Vad först angår skogsräven, är detta ett över hela vårt land ganska allmänt förekommande djur. Under det första årtiondet av 1900-talet var rävsstammen i stort sett i nedgående, men huruvida under senare år en mera allmän och avsevärd ökning inträtt, är ej lätt att säkert avgöra. Enligt föreliggande uppgifter från jägmästarna tyckes dock rävsstammen på sina ställen hava tilltagit, och detta torde särskilt vara fallet inom vissa trakter av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län. Även beträffande Kopparbergs och Värmlands län meddelas allmänt att en ökning inträtt. Inom Malmöhus och Kristianstads län torde räven likaledes hava tilltagit i antal.

Beträffande frågan, om räven bör betraktas som ett särskilt skadligt

djur, hava alltid mycket delade meningar varit rådande, och uppfattningen i detta hänseende har ständigt växlat allt efter de synpunkter, från vilka man bedömt honom. Från jaktsynpunkt torde icke kunna förnekas, att räven för allt det mindre villebrådet är en synnerligen farlig fiende, som dessutom gör en icke ringa skada på mindre tamdjur. Det är därför fullt förklarligt att man söker hålla efter honom synnerligen starkt. Å andra sidan gör den dock helt säkert jordbruket och skogsskötseln en mycket betydande nytta såsom en särskilt skicklig fångare av skadliga smågnagare. Att den emellertid även för jaktvården spelar en icke oväsentlig roll, vilken man hittills kanske allt för mycket underskattat, framgår av iakttagelser från Tyskland och England, där man i de trakter, där räven utrotats, funnit att sjukdomar bland villebrådet tilltagit i oroväckande grad. Av den diskussion, som förts över rävens betydelse, torde framgå, att räven visserligen bör efterhållas ganska strängt men ej utrotas eller nedbringas till en allt för svag stam, något som för övrigt med de inom vårt land rådande naturförhållanden ej torde under en avsevärd framtid behöva befaras.

Det vanligaste och verksammaste sättet för jakt å skogsräv torde vara stövarjakten, vilken med framgång bedrivs särskilt inom mellersta och södra Sverige. Jämväl i Norrland, där denna jakt först under jämförelsevis sen tid mera allmänt kommit till användning, torde den kunna bedrivas, särskilt inom Jämtlands och Västernorrlands län; dock lägga de stora sammanhängande skogsmarkerna och, under vintern, jämväl ofta snöförhållandena avsevärda hinder i vägen för denna jakt. Bland övriga metoder för skogsrävfångst märkas rävens uppspårande och skjutande i uppsprånget, vilket jaktsätt torde vara väl känt av de flesta allmogejägare, samt vidare s. k. sällskapsjakt på räv utan användande av hund, därvid tillgår så, att sedan räven uppspårats och inringats en av jägarna följer spåret och skrämmer upp djuret, medan de övriga stå på pass. På trakter, där räven är allmän, kan även dess utvaktande och skjutande vid utlagd åtel (»skytte vid vakglugg») vara givande. Slutligen må nämnas rävens tagande vid lyan samt den i lappmarkerna jämväl för räv använda hetsjakten på skidor. Vid lämpligt före är räven lättare tröttjagad än andra rovdjur, för vilka sistnämnda jaktsätt brukas.

Vad angår fjällräven, vilken förekommer ganska allmänt i nordliga Sveriges fjälltrakter, gör dennas dristighet och ringa skygghet det mindre svårt att fälla honom under smygjakt. Även kan den skjutas vid utlagd åtel samt å barmark jagas med hund, därvid, då den icke är synnerligen skarpsprungen, den ganska lätt blir tagen av hundarna.

Under den tid pälsen har sitt största värde torde dock, med hänsyn till snöförhållandena i fjällen, sistnämnda jaktsätt icke vara användbart.

De sakkunniga hysa för sin del den uppfattningen, att de medel, som för närvarande stå till buds för jakt och fångst av rävm, äro tillfyllest vad angår de södra och mellersta delarna av landet, så att saxen ej behöver tillgripas. Beträffande åter de nordliga delarna av riket ställer det sig annorlunda med hänsyn till de därstädes i flera hänseenden rådande särskilda förhållandena. Dels är där rävjakten, i synnerhet inom fjällbygderna, av avsevärt större ekonomisk betydelse för befolkningen än i andra delar av riket och dels torde räven icke med nödig effektivitet kunna åtkommas med nu tillåtna fångstmetoder.

Inbyggarna i landets nordligare delar äro fortfarande i icke ringa utsträckning för sin utkomst beroende av djurfångst för försäljning av pälsverk, därvid räven spelar en mycket viktig roll. Detta gäller särskilt fjälltrakternas befolkning, för vilken skinnförsäljning innebär en av de få utvägarna att förvärva kontant inkomst. För denna befolkning, som till största delen hämtar sitt uppehälle av vad naturen utan något dess arbete giver, framstår det mer än på andra ställen egendomligt att den fråntagits den verksamaste och förut mest anlitade hjälpen vid nämnda deras fångst. Räv fångstens ekonomiska betydelse framgår även av de många i ärendet inkomna framställningarna; och den enstämmighet, varmed detta krav framförts tyder på en allmänt utbredd och djupt rotad folkmening.

Om man bortser från förgiftade beten, vilkas användande icke torde böra uppmuntras och som i övrigt äro olämpliga för fångst av djur, vilkas päls skall tillvaratagas för avsalu, torde de norrländska naturförhållandena ofta lägga hinder i vägen för användningen av de mera verksamma av de nu brukade jaktsätten för rävm; och gäller detta särskilt stövarjakten. Med hänsyn härtill samt till nödvändigheten att kunna efterhålla räven och dennas betydelse för befolkningens ekonomi synes saxen svårigen kunna i norra delen av landet undvaras såsom fångstmedel. De sakkunniga vilja sålunda tillstyrka, att detta redskap må för fångst av rävm tillåtas inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. Vad angår beskaffenheten av de saxar, som böra få nyttjas, anse de sakkunniga, att såväl trampsaxar, vilka i förevarande trakter förut varit de som allmänt använts, som betsaxar må brukas. Enär emellertid tillräcklig effektivitet kan uppnås med saxar med otandade skalmar, böra endast sådana få komma till användning.

Såsom ovan omförmälts har genom särskilda nådiga kungörelser sax för fångst av *sälhund* tillåtits inom de fyra norrländska kustlänen för senare hälften av 1918, år 1919 och därefter till den 1 maj 1920. Anledningen till tillkomsten av dessa undantagsbestämmelser vore mindre att söka i önskemålet att hålla efter sälarna med hänsyn till den skada de förorsaka än i de under krisåren rådande förhållandena och önskvärdheten av att genom tillvaratagandet av sälens späck öka den under nämnda tid synnerligen inskränkta tillgången på fettämnen.

Denna synpunkt kvarstår väl i viss mån även under inträdda mera normala förhållanden. De föreliggande framställningarna om tillstånd att använda sax för sälfångst hava emellertid huvudsakligen grundats på de svårigheter sälen bereder fiskerinäringen vid kusten genom skadegörelse på fisk, fiskredskap och fångst. Sälen icke allenast förtär den fritt gående fisken, utan borttager även i fiskredskap fångad fisk och sönderriver därvid redskapen.

Sälens stora skadlighet för fiskerinäringen är allmänt erkänd. Sedan flera år tillbaka har statsbidrag beviljats för utdelande av belöningar för dödande av säl, och för några år sedan enades alla kring Östersjön belägna stater om dylika belöningars utbetalande. I överensstämmelse härmed utgår enligt kungl. kungörelsen den 21 november 1913 för varje i de Sverige omgivande haven av svensk undersåte dödad sälhund en belöning av 4 kronor. Antalet dödade sälar, för vilka belöning utgått, utgjorde för åren 1914—1917 respektive 5,191, 3,271, 3,889 och 4,475.

På grund av sälens skadlighet och jämväl med hänsyn till det värde sälen representerar bedrivs mångenstädes vid rikets kuster en energisk fångst av detta djur. Olika medel användas härvid. Det vanligaste torde vara skytte med kulgevär, vare sig fångstmannen därvid, såsom ofta är fallet vid norrländska kusten, tidigt på våren uppsöker sälen ute vid isvakarna i Bottenhavet, eller den jagas där den krupit upp på kobbar och stenar vid stränderna. För fångst av säl har även understundom begagnats s. k. sälnät. Under den tid sax var tillåten begagnades detta redskap huvudsakligen bland befolkningen i de norrländska kustlänen, där den så småningom fick en alltmer ökad användning. Det antal sälar, som togs med sax, var väl icke så stort som det genom skytte erhållna, men saxen var dock av icke ringa betydelse. Enligt uppgift från fiskeriinstruktören i Västerbottens län skulle därstädes hava funnits omkring 150 sälsaxar. De årligen med dessa fångade sälarna hade vissa år kunnat uppgå till inemot 500 stycken,

och det hade ej sällan hänt, att en fiskare på en höst kunnat taga ett trettiotal sälar eller därutöver.

Sälsaxen, som är ett stort redskap, gillras alltid såsom betsax. Dess skalmar äro försedda med långa taggar, och fjädrarna, som påverka skalmarerna, äro synnerligen kraftiga. Saxarna utgillras alltid på djupt vatten. Den säl, som inkommit i saxen, träffas vanligen i huvudet eller om halsen samt dödas i regel omedelbart. Skulle så emellertid ej ske, kväves den mycket snart under vattnet. Man torde sålunda kunna säga, att sälhunden säkerligen icke plågas mera vid fångst i sax än vid jakt medelst skjutgevär. Såsom jämväl framgår av ovan åberopade gemensamma yttrande av domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen samt professor Lönnbergs uttalande, torde något djurplågeri näppeligen kunna ifrågakomma vid användandet av sälsax. Den uppfattning rörande verkningarna av denna sax, som fått uttryck i svenska djurskyddsföreningarnas centralförbunds yttrande, torde icke överensstämma med verkliga förhållandet. Denna sax finge i stället räknas till dem, beträffande vilka centralförbundet framhållit, att om saxen kunde inrättas så, att den verkade ofelbart och ögonblickligen dödande på de offer, som fastnade däri, kunde till och med djurskyddskravet känna sig åtminstone relativt tillfredsställt.

Med hänsyn till önskvärdheten av att för sälens efterhållande äga tillgång till saxen samt då djurplågeri icke behöver befaras vid detta redskaps användande, anse de sakkunniga, att det nu rådande förbudet mot användande av sax för fångst av säl må upphävas, dock att, till förekommande av varje missbruk, föreskrift bör givas, att saxen skall gillras under vattenytan. Det tillfälliga medgivande att fånga säl med sax, som varit gällande under de senaste två åren, har avsett allenast Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län. Ingen anledning synes emellertid förefinnas, att tillståndet inskränkes till dessa län. En föreliggande framställning från Stockholms län visar, att intresse förefinnes att få pröva ifrågavarande redskap även utanför Norrland.

De sakkunniga få sålunda föreslå, att för fångst av säl sax med tandade skalmar må få nyttjas, gillrad under vattenytan.

Utter.

Vidkommande rätt att med sax fånga *utter* må framhållas, att uttern visserligen fortfarande är utbredd över hela Sverige, såväl vid kusten som inne i landet; men har den under senare tid i stort sett allestädes avtagit i antal. Enligt ingångna svar på förfrågan, som år 1917 av de sakkunniga riktades till jägmästarna, skall uttern inom 107 revir vara sällsynt eller mindre allmän; och är den inom 17 av dessa

revir dessutom stadd i minskning. Från två revir uppgives fara för utrotning vara för handen och från fyra att den alldeles saknas. Endast inom två revir skall den ökas i antal och inom tre vara allmän. Vanligast tyckes den vara utefter Kalmar läns norra kust, i Blekinge län och i Kristianstads län.

Då uttern så gott som uteslutande livnär sig av fisk och kräftor — stundom griper han dock även änder — gör han givetvis alltid någon skada, vilken dock, då uttern uppträder vid naturliga fiskevatten, där fiskodling icke bedrives, är av underordnad betydelse och torde i någon mån ersättas genom värdet av hans skinn. Något skäl till en mera allmän förföljelse på grund av utterns skadegörelse på fiskbeståndet i dessa vatten torde näppeligen föreligga. Slår uttern, som särskilt uppsöker våra dyrbarare fiskslag, sig däremot ner vid vatten, där fiskodling bedrives, är den ett för fiskbeståndet synnerligen skadligt djur. Hans rovgirighet är nämligen mycket stor, och då, såsom i fiskdammar ofta är fallet, tillgång finnes, dödar den betydligt mera fisk, än den förmår förtära. Den har därför brukat betecknas såsom en av fiskodlarnas farligaste fiender. Såsom exempel på utterns skadegörelse kan nämnas, att den för något år sedan på Brattön i Bohuslän förstörde sju fiskdammar med karp och sutare för omkring 800 kronors värde. Såsom ovan erinrats har i särskilt fall även inträffat, att Kungl. Maj:t medgivit fiskedammsägare rätt att begagna sig av sax för utterfångst.

Det för närvarande allmännast använda sättet att döda uttern är att jaga honom med skjutvapen. Särskilt under senhösten och förvintern uppsökes uttern med tillhjälp av hund i dess mer eller mindre tillfälliga tillhåll vid stränderna av havet, insjöar och vattendrag. För övrigt skjutes den under ljusa nätter på ställen, där den brukar gå i land, samt dessutom på lock under parningstiden på senvintern. Har uttern gått i gryt med ingång under vattnet, plägar även s. k. utternät utsättas för dess fångande. Uttern är emellertid ett synnerligen försiktigt djur, som söker sin föda endast under natten, och den förer även i övrigt ett mycket undangömt levnadssätt. Jakten å honom är därför ingalunda lätt och vanligen ganska tidsödande.

Även om i allmänhet förhållandena icke påkalla att sax användes för utterfångst, synas vid fiskodlarnas kamp mot uttern de redan tillåtna fångstmetoderna icke vara nog verksamma. Domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen hava även i sitt omförmälda yttrande framhållit, att förbudet mot fångande av utter i sax utgjorde den största fara för vårt lands i snabb utveckling varande fiskehushållning i dammar.

Den för utterfångst använda saxen plägar utsättas såsom tramp-

sax, men understundom gillras den även såsom betsax. För att kunna fasthålla djuret är saxen i allmänhet försedd med trubbtandade (ondu-
lerade) skalmar. Fångsten underlättas därigenom att uttern oftast brukar använda sig av bestämda ställen, där den går upp och ner i vattnet. Här utsättes saxen på ungefär 5—10 cm. djupt vatten. Saxen är för-
sedd med en lång kätting, och då uttern fastnar i saxen söker den sig i regel ned på djupare vatten, där den drunknar.

Enär något djurplågeri knappast torde vara förenat med denna fångstmetod och med hänsyn till det behov som, enligt vad ovan nämnts, gjort sig gällande att bruka densamma, vilja de sakkunniga föreslå, att vid vatten, där fiskodling bedrives, sax, jämväl med tandade skalmar, tillåtes för fångst av utter. Såsom fiskodling torde härvid icke kunna betraktas, att exempelvis i en sjö eller älv mera tillfälligtvis utsläppes fiskyngel.

Mård.

Beträffande *mården* och de önskemål, som framställts rörande rätt att använda sax för fångst av detta djur, vilja de sakkunniga erinra, att mården numera endast sparsamt förekommer i vårt land, där den alltmer gått tillbaka i antal och på vissa trakter förekommer mycket sällsynt. På grund härav har densamma blivit föremål för total frid-
lysning i en del län, och de sakkunniga avse att hemställa om införande av ytterligare skyddsbestämmelser. Under sådana omständigheter torde all anledning saknas att medgiva sax såsom redskap för mårdfångst.

Grävling,
iller, herme-
lin och
vessla.

Vad angår behovet av sax för fångst av *grävling*, *iller*, *hermelin* och *vessla*, torde dessa djur, isynnerhet de tre sistnämnda, vara att anse såsom ganska besvärliga för det mindre viltet, i det de taga ungar och ägg och understundom även vuxna djur. Men de göra en icke obetydlig nytta genom att fånga skadliga smågnagare. Illern är för närvarande jämförelsevis sällsynt och torde förekomma så gott som uteslutande i de sydligaste provinserna. Beträffande grävlingen föreliggande delade meningar om hans skadlighet för jaktbanan. Onekligen gör den på åtskilliga trakter, där tillgång på lätt åtkomligt vilt är större, en viss skada på detta, under det den på andra håll är att anse som mindre skadlig. Förevarande djurarter torde med nödig effektivitet kunna efterhållas med skjutgevär, varjämte med god framgång kan användas andra metoder såsom vissa slag av tillåtna fällor. Redan tillgängliga fångstmedel torde även vara tillräckliga för att åtkomma dem, i den mån de för pälSENS skull äro föremål för fångst. På grund härav och då sax bör medgivas endast då detta i avsaknad av andra till-

räckligt effektiva fångstmedel är nödvändigt, anse de sakkunniga att förbudet att med sax fånga förevarande djur bör kvarstå.

I ansökningar, som inkommit från Västernorrlands, Västerbottens och Jämtlands län, har framställts begäran om rätt till användande av sax för fångst av de i 13 § jaktlagen omförmälda skadliga djur. Bland dessa uppräknas även *vildkaninen*. Avsikt att begära utsträckande av nämnda rätt att gälla även vildkanin torde näppeligen förelegat, utan torde för korthetens skull hänvisning skett till de i nämnda paragraf upptagna djur, därvid vildkaninen medföljt. Detta bestyrkes därav, att vildkaninen icke förekommer i omförmälda län. På grund härav och då verksammare medel för fångst av vildkanin torde vara att finna i jakt med skjutgevär och fångst med nät, anse de sakkunniga, att, så vitt angår förevarande djur, någon ändring icke bör ske i gällande bestämmelser.

Vildkanin.

Ovan har erinrats om de förhållanden, varunder medgivande att begagna sax för rovfågelfångst tillkom, och det misstag beträffande de för sådant ändamål använda saxarnas sätt att verka, som synes hava förelegat. Man utgick nämligen från att dessa saxar vore omedelbart dödande. Förhållandet är emellertid, att fåglarna i allmänhet fastna med benen, som vid saxens igensläende bliva mer eller mindre svårt tilltygade. Är det en mindre fågel, som råkat i saxen, händer det till och med, att fötterna fullständigt slås av, så att fågeln kommer lös och i sitt stympade tillstånd ofta går en långsam och kvalfull död till mötes.

Rovfåglar.

Rovfågelsaxarna måste emellertid icke blott anses som synnerligen inhumana fångstredskap; de äro tillika fullkomligt blint verkande. Detta gäller i främsta rummet om pålsaxarna, i vilka snart sagt vilken fågel som helst kan råka fastna. De platser, på vilka de utsättas, äro just sådana, som med förkärlek användas till vilo- och observationsplatser av en stor mängd fåglar, både rovfåglar och andra. Alla, som sätta sig på saxen, falla offer för densamma. Även bulvansaxarna verka naturligtvis mekaniskt och fånga likt och olik, skadliga såväl som nyttiga fåglar. Den på långt håll synliga lockfågeln utövar alltid en stark dragningskraft på alla rovfåglar, även sådana som under normala förhållanden icke förgripa sig på matnyttigt villebråd. En rovfågel skulle icke vara rovfågel, om han ej försökte bemäktiga sig en öppet sittande fågel, som icke gör något försök att fly undan, när han närmar sig. Däri ligger helt visst förklaringen till, att även relativt oskyldiga och för de fullt friska, jaktbara djuren tämligen oskadliga rovfåglar, såsom

vråkar, tornfalkar och smärre ugglor stundom finna sin död i bulvan-saxarna.

Hos oss torde rovfågelsaxarna, som först i jämförelsevis sen tid kommit i bruk här i landet, företrädesvis användas vid de mera jaktvårdade områdena inom sydliga delarna av riket, där fasanodling mera intensivt bedrivs; men de finna dock årligen allt mera spridning även till andra platser, och bliva tvivelsutan snart ett inom vårt land lika använt fångstmedel som i en del andra länder. Till belysande av det förödande och okontrollerbara i detta fångstsätt må från ett av dessa land, nämligen Finland, anföras några där insamlade statistiska uppgifter. Magister Rolf Palmgren meddelar från de av jaktvårdsföreningarna offentligtgjorda fångstsiffrorna en del sammanställningar. Under åren 1910—1913 fångades inom Finland i sax 18,934 fåglar. Bland dessa funnos minst 1,717 ormvråkar, men dessutom dolde sig helt säkert i den siffra, som uppgavs för duvhökar, en mycket stor procent vråkar. Under rubriken »diverse dagrovfåglar» och »diverse nattrovfåglar», sammanlagt 5,798 stycken, ingick en avsevärd mängd horn- och jordugglor, tornfalkar och bi-vråkar, alltså fåglar som måste betraktas som enbart eller övervägande nyttiga.

Enligt en annan av samma författare meddelad utredning, som omfattar endast de fåglar, vilka tagits under fyra år i ett femtiotal av en jaktförening utsatta saxar, och därför också kunnat göras mera detaljerad, skulle följande antal hava fångats:

1) Fiskgjuse, duvhök, sparvhök, kärrhök, glada, uv och lappuggla	65 stycken
2) Kråkor och skator	58 »
3) Vråkar och slagugglor	95 »
4) Tornfalkar, dvärgfalkar och smärre ugglor.....	219 »
5) Tjäder och orre	10 »
6) Diverse smärre fåglar, bland vilka funnos duvor, trastar, starar, spillkråkor och andra hackspettar samt småfåglar	100 »

Summa 547 stycken

Av dessa äro endast de under nr 1 och 2 upptagna arterna otvivelaktigt skadliga, de övriga äro tämligen indifferent, men en stor del av dem äro för jordbruket och skogsskötseln nyttiga fåglar.

Det torde sålunda icke kunna nekas, att användandet av rovfågelsaxar även ur den synpunkten måste betraktas som mycket olämpligt, att de fånga icke blott de djur, för vilka de egentligen äro avsedda, utan även en stor mängd andra. Vad som fastnar i saxen, om det blir en örn

eller en tjäder, en hök eller en duva, är fullständigt överlämnat åt slumpens avgörande. I England är också sedan 1903 användandet av pålsaxar förbjudet.

Beträffande rovfågelsaxarna märkes vidare, att tillsynen av dem, oftare än vad fallet varit med andra saxar, pläгат försummas. De rovdäggdjur, som fångades med sax, voro i allmänhet värdefulla såsom pälsdjur, vadan det låg i fångstmannens intresse att ofta vittja sin sax för att ekonomiskt tillgodogöra sig fångsten. Den fångade rovfågeln har däremot i allmänhet intet värde och får därför ofta, såsom talrika exempel visa, sitta dagar eller veckor i saxen utan att borttagas.

Man har framhållit, att jaktvårdare och särskilt innehavare av fasan- och hargårdar icke skulle kunna undvara saxarna, då det gäller att skydda det halvtama viltbrådet mot rovfåglar. Häri torde dock ligga en överdrift. Vid fasanerier och dylika inrättningar pläga alltid vara anställda jägare eller vaktare, som böra kunna med bössan efterhålla de för jaktvården skadliga rovfågeln. Och skulle detta visa sig icke vara effektivt nog, så har man i den tidigare mycket använda s. k. hökburen en ganska god ersättning för saxarna. Denna apparat har bland annat den fördelen, att de fåglar, som fångas i densamma, bliva fullkomligt oskadade och sålunda, om de tillhöra en nyttig eller oskadlig art, åter kunna försättas i frihet.

Då sålunda användandet av sax leder till svåra lidanden för fåglarna, då saxen är ett alldeles blint verkande redskap, som fångar och dödligt skadar nyttiga likaväl som skadliga fåglar, samt då andra tillräckligt effektiva medel torde finnas för rovfågelnas efterhållande, hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att användandet av denna fångstmetod måtte helt förbjudas.

De sakkunniga äro sålunda av den uppfattningen, att sax bör tillåtas såsom fångstredskap endast för varg, järv och sälhund, för räv inom de fyra nordligaste länen samt för utter vid vatten, där fiskodling bedrives, dock att sax med tandade skalmar icke må brukas för fångst av räv, varjämte sälsax alltid skall gillras under vattenytan. Såsom ovan framhållits bör rätten att använda förevarande redskap göras beroende av bestämmelser, som innebära säkerhet för att rätten icke missbrukas, så att fara genom saxarnas utsättande uppstår för människor eller tamdjur eller de fångade djuren tillfogas onödiga lidanden. I detta avseende böra till att börja med bibehållas de redan nu gällande, i § 7 jaktstadgan intagna bestämmelserna för bruk av sax, avseende platser där sax icke må utsättas samt kungörande av redskapets begagnande. Vidare

Föreskrifter,
som böra
iakttagas vid
fångst
medelst sax.

synes vara av vikt att endast personer, som äro kända för pålitlighet och ordentlighet, få tillfälle till dylik fångst. Fördenskull synes rätten att använda sax böra göras beroende av särskilt tillstånd. Prövningen härutiinnan bör lämpligen överlämnas åt länsstyrelserna, som vid behov hava tillfälle att från landsfiskal, jägmästare eller annan med förhållandena bekant tjänsteman lätt införskaffa utredning rörande sökandens person samt huruvida sådana omständigheter i övrigt föreligga att ansökningen må bifallas. Fångstillstånd bör begränsas till viss tid, högst ett år; och bör beslutet därom avfattas så, att tillståndet må kunna återkallas, om anledning därtill skulle uppstå. Bland villkoren för tillståndet bör ytterligare intagas, att gillrad sax skall av pålitlig person vittjas minst en gång varje dygn. För nödig kontroll bör före saxens utsättande tillståndsbevis uppvisas för landsfiskalen eller polismyndigheten i den ort, där utsättandet äger rum.

Ovan föreslagna bestämmelser böra införas i § 7 mom. 6 och § 8 jaktstadgan. För överträdelse av liknande, där upptagna stadganden är enligt § 13 straffpåföljden böter från och med 5 till och med 200 kronor; och torde samma straffbestämmelse böra gälla jämväl för överträdelse av nu ifrågasatta bestämmelser.

Till belysande av de för fångst av rovdjur och fåglar använda saxarnas konstruktion hava de sakkunniga anskaffat sju dylika saxar, vilka samtidigt med detta yttrande överlämnas under hänvisning till den varje sax vidfästade anvisning, angivande det sätt varpå saxen gillras och den djurart för vars fångande den är avsedd.

Djurfångst med förgiftat lockbete.

*Bestämmelser
rörande rät-
ten att an-
vända gift för
djurfångst.*

Rätten att använda gift vid djurfångst har sedan gammalt varit fri, ehuru till förhindrande av olyckshändelser vissa ordningsregler givits för begagnandet. I jaktstadgan den 21 oktober 1864 föreskrevs, att den, som ville utlägga förgiftat lockbete, var skyldig att därom låta uppläsa kungörelse i närmaste kyrkor, vilken kungörelse vid fortsatt användande av giftet skulle i viss ordning förnyas. Dessa föreskrifter kvarstå i 1912 års jaktstadga ehuru betydligt utvidgade. Förutom av bestämmelser i jaktstadgan regleras emellertid rätten att bruka förgiftat lockbete, i likhet med vad förut varit förhållandet, av giftstadgans föreskrifter om bruk av giftiga ämnen.

Enligt § 7 mom. 6 i gällande jaktstadga är den, som vill utlägga förgiftat lockbete, skyldig att låta kungörelse därom med uppgift om platsen, där det skall ske, införas i tidning inom orten så ock söndagen förut upplåsas i närmaste kyrkor. Innan giftet utlägges, skall han ock göra anmälan om förhållandet hos vederbörande landsfiskal eller polismyndighet, därvid skall styrkas, att kungörelse i föreskriven ordning ägt rum. Är fråga om stryknin eller beredning av detta ämne, för vilket användande kräves särskilt tillstånd av länsstyrelsen i överensstämmelse med därom i § 26 giftstadgan givna föreskrifter, skall tillika behörigt tillståndsbevis uppvisas. Nyttjas förgiftat lockbete längre tid fortfarande å samma ställe, skall kungörandet en gång i varje månad förnyas. Jämlikt § 7 mom. 2, 4 och 5 jaktstadgan må sådant lockbete ej utläggas närmare farväg eller annans boningshus än 200 meter samt ej begagnas utan tillstånd av markens innehavare och den, vilken jakt-rätten där eljest kunde tillkomma, eller, där fråga är om samfälld mark, av alla delägarna. Å mark, som utan att vara samfälld är till gemensamt mulbete upplåten, må förevarande fångstmedel icke användas under tiden mellan den 31 maj och den 1 oktober, med mindre alla, som där bruka mulbete, därtill samtyckt.

De gifter, som i förevarande fall komma i fråga, äro stryknin och fosfor samt beredningar innehållande något av dessa ämnen. Strykninpreparat hava sedan länge brukats mot större rovdjur såsom varg och räv, under det att fosfor, om man bortser från dess användning mot råttor, först under senare årtionden kommit i bruk och användes i form av fosformos huvudsakligen mot kråkor. Det torde dock ännu ej hava fått större utbredning, utan huvudsakligen vara inskränkt till områden, där en mera intensiv jaktvård genomförts, och kråkorna på grund därav starkt efterhållas.

Gift av ovannämnda slag kan erhållas allenast i den ordning, som finnes föreskriven i giftstadgan. Enligt § 11 i samma stadga må dessa gift, som båda hänföras till giftiga ämnen av första klassen enligt giftstadgan, ej utlämnas annat än mot skriftlig rekvisition, som skall upptaga, bland annat, namnet på det giftiga ämnet, önskad mängd därav och det ändamål, vartill det är avsett att användas. För rätt att nyttja stryknin eller med detta gift berett ämne kräves enligt § 26 dessutom särskilt tillstånd. Detta meddelas av länsstyrelsen, och skall beslutet därom innehålla bestämmelser ej mindre om den myckenhet giftigt ämne, som för ändamålet må användas, samt om de försiktighetsmått, som vid användandet böra iakttagas, än även om tiden, för vilken tillståndet gäller.

*Statistik ang.
den omfatt-
ning, vari
gift använts.*

Enligt av de sakkunniga från länsstyrelserna inhämtade uppgifter hava under de fyra åren närmast före och efter det 1912 års jaktstadga trädde i kraft behandlats följande antal ansökningar om rätt av förevarande slag:

	1909—1912	1913—1916
Ingivna ansökningar.....	2,114	1,584
därav avslagits	46	24

Beträffande denna statistik är emellertid att märka, att i Jämtlands län lappfogden plägar ingiva ansökan att utbekomma en större mängd stryknin (250 gr.) för att sedermera tillhandahålla lapparna detsamma. Härigenom blir antalet ansökningar i Jämtlands län avsevärt mindre, än om därstädes vid erhållande av stryknin samma förfaringssätt använts som i övriga län.

Av tabellen framgår, att ett ganska avsevärt antal ansökningar årligen ingivas till länsstyrelserna och att dessa i regel beviljas. De ingivna ansökningarnas medeltal utgjorde 528 per år under perioden 1909—1912, men har under 1913—1916 nedgått till 396, alltså i genomsnitt med icke mindre än 132 per år. Denna rätt avsevärda minskning är så mycket mera anmärkningsvärd, som man skulle kunnat förmoda, att det med den nya jaktstadgan införda förbudet mot användande av sax skulle hava medfört en ökning i bruket av gift. Enligt uppgifter, som under hand inhämtats från vissa län i sydligare delen av landet, skall emellertid antalet ansökningar under de senaste åren hava gått upp icke obetydligt.

Som naturligt är fördela sig de ingivna ansökningarna mycket olika på de skilda länen. Vad angår åren 1913—1916 kommer minsta antalet på följande län: Uppsala län 7, varadera av Gottlands och Blekinge län 9 samt Göteborgs och Bohus län 11. Största antalet ansökningar hava under nämnda fyraårsperiod ingivits i följande län: Östergötlands län 232, Södermanlands län 187, Kronobergs län 158, Kopparbergs län 108, Stockholms län 97, Örebro län 96, Västerbottens län 94, Kalmar län 91, Gävleborgs län 89 och Värmlands län 69. Till länsstyrelserna i övriga län hava inkommit mellan 19 och 60 ansökningar.

Den under sistnämnda tid inträdda minskningen i antalet ansökningar är märkbar inom det stora flertalet län. Störst har den varit i Kronobergs län, nämligen från 261 till 158, Jönköpings län från 110 till 50, Älvsborgs län från 78 till 23 och Stockholms län från 146 till 97. I övriga län har minskningen legat vid eller under 34. Endast beträffande fyra län kan en ökning antecknas, nämligen i Västerbottens län 21, Västmanlands län 25, Östergötlands län 19 och Blekinge län 4.

Att bruket av gift i kampen mot de högre djuren måste betraktas som en i många hänseenden förkastlig metod, torde även inom jägare- och jaktvårdskretsar ganska allmänt medgivas, och de sakkunniga dela också till fullo en sådan mening. Vägande invändningar kunna nämligen såväl ur etiska som ur praktiska grunder göras gentemot en sådan metod. Det torde nämligen icke kunna förnekas, att djuren vid förgiftning ofta utsättas för svåra plågor och lidanden.

Vad först strykninet beträffar, så tillhör det en grupp gifter, som, till olikhet med de s. k. narkotiska, framkalla en oerhört stegrad känslighet i ryggmärgen, förlängda märgen och hjärnan, varför även de allra obetydligaste retningar, såsom en lätt beröring, ett svagt ljud eller dylikt, vilka normalt knappast utlösa någon reaktion, framkalla de häftigaste krampanfall, som gripa hela kroppens muskulatur. Då krampen även träffar respirationsmusklerna, inträder under anfallen en svår andnöd. Dylika fruktansvärda stelkrampsanfall, vilkas varaktighet växlar från några sekunder till minuter, inställa sig efter längre eller kortare mellantider. Känselförmågan hos det förgiftade djuret är härunder tämligen oberörd; endast under anfallens höjdpunkt torde den vara mer avsevärt avtrubbad. Den hastighet, med vilken stryknin verkar, är beroende på åtskilliga omständigheter, såsom mängden av det förtärda giftet, djurets fysiologiska tillstånd och huruvida magsäcken är fastande eller fylld. Därför kan också efter en tillräcklig dosis döden inträda redan efter några få minuter under något av de första anfallen eller också först efter upprepade anfall och efter en eller flera timmar. Döden är i regel beroende på kvävning under något häftigt anfall.

Förgiftningen med fosfor erbjuder en annan bild. Dess förlopp förefaller visserligen ej så stormande som strykninförgiftningen, men är efter allt att döma icke dess mindre ytterst plågsamt. Har en större dosis fosformos förtärts, uppträder såsom en omedelbar följd därav vanligen ytterst häftiga uppkastningar och diarré. Svåra smärtor, en känsla av brännande hetta och osläcklig törst inställa sig härvid hos människan, och liknande smärtor torde med all sannolikhet även inträda hos däggdjur och fåglar. Giftet sprider sig i kroppen och förorsakar ingripande förändringar i snart sagt alla organ.

I överensstämmelse med vad ovan framhållits, torde icke kunna förnekas, att de med stryknin eller fosfor förgiftade djuren utsättas för svåra plågor. Har stryknin använts och den förtärda giftmängden varit stor nog samt giftet av fullgod beskaffenhet, något som icke alltid är fallet — genom smyghandeln utbjudas icke sällan underhaltiga preparat — äro plågorna visserligen av kort varaktighet, enär djuret snart nog

dukas under, men icke så sällan inträffar, att djuren endast delvis förtära lockbeten och sålunda erhålla en för liten dosis av giftet. De få då, sedan den första akuta förgiftningen gått över, kanske under en längre tid lida av sviterna därav. Förgiftningsförloppet av fosfor utvecklar sig i regel långsamt, och först efter några dagar eller längre tid inträder döden.

Redan på grund av ovan påpekade förhållanden resa sig ur djurskyddssynpunkt starka betänkligheter gentemot användande av förgiftade lockbeten, men härtill komma också andra omständigheter, som äro ägnade att ytterligare stegra det mindre tilltalande i denna metod. Även under ett samvetsgrant iakttagande av de i § 7 jaktstadgan och i giftstadgan givna föreskrifterna samt de försiktighetsåtgärder, som länsstyrelserna vid utfärdande av tillstånd till inköp av stryknin pläga ytterligare meddela, kan, såsom upprepade exempel giva vid handen, icke undvikas, att de fritt i naturen utlagda lockbetena stundom förtäras av andra djur än dem, för vilka de äro avsedda. Så hava vid upprepade tillfällen nötkreatur, hundar m. fl. djur förgiftats av strykninhaltiga lockbeten, som utlagts för räv; och i de till Kungl. Maj:t ingivna framställningarna angående tillstånd att inom de nordligare länen få använda sax vid fångst av vissa rovdjur framhålles också med styrka den stora fara, för vilken lapparnas och fjällbornas värdefulla hundar samt andra tamdjur äro utsatta, då förgiftade lockbeten användas vid rovdjursfångst. Även om lockbetena ursprungligen utlagts på ställen, som ej äro tillgängliga för husdjuren, föras de ofta av rovdjuren bort därifrån eller uppkastas å annan plats. Även av fosformos, som utlagts för kråkor, hava andra djur, såsom hundar, svanar och raphöns, fallit offer.

Enär sålunda utläggande av förgiftat lockbete måste antagas icke så sällan tillfoga djuren avsevärda lidanden och dylika beten innebära stor fara även för andra än de egentligen avsedda djuren, hade det ovedersägligen varit i hög grad önskligt, om denna metod kunnat helt förbjudas. De sakkunniga hava emellertid ej ansett sig böra föreslå detta, enär denna metod innebär ett effektivt och stundom det enda medel, som lämpligen kan tillgripas i kampen mot vissa djur, vilka förorsaka skada för jaktvärden, jordbruket och skogsskötseln. Men det är dock tydligt, att ett dylikt medel bör tillåtas endast i sådana undantagsfall, då förhållandena verkligen kräva ett särskilt energiskt ingripande, och då andra medel ej lämpligen kunna användas, samt endast under iakttagande av sådana försiktighetsåtgärder, som skänka den största möjliga trygghet för att djuren icke tillfogas större lidande, än oundvikligt är, samt i möjligaste mån utesluta faran för att andra än de avsedda djuren

falla offer därför. De sakkunniga hava fördenskull ansett sig böra föreslå i vissa avseenden skärpta bestämmelser för användandet av förgiftade lockbeten.

Såsom redan framhållits äger man med nu gällande bestämmelser rätt att utan särskilt tillstånd utlägga med fosfor förgiftade lockbeten, blott man iakttager de i § 7 mom. 2 samt 4—6 jaktstadgan givna föreskrifter. Då emellertid även fosfor är ett synnerligen farligt gift, som, om det kommer i ovarsamma händer, kan förorsaka stor skada, anse de sakkunniga det vara välbetänkt att också beträffande detta gift införa samma kontroll som gäller i fråga om stryknin. Undantag har dock synts vara påkallat, så vitt avser begagnande i hus och gård av fosformos för dödande av råttor och möss.

Enligt bestämmelserna i § 26 giftstadgan må man till dödande av djur använda stryknin eller beredning innehållande detta ämne. I regel torde väl från apoteken expedieras salpetersyrat stryknin, men föreskrifterna i de av de särskilda länsstyrelserna utfärdade tillståndsresolutionerna erbjuda med hänsyn härtill en ganska stor växling. Enligt de från länsstyrelserna ingångna meddelandena för åren 1913—1916 har i de flesta län meddelats rätt till inköp av enbart stryknin, i 3 län av stryknin eller salpetersyrat stryknin och i 3 andra län av enbart detta senare preparat. Då det enligt de sakkunnigas mening ur djurskyddssynpunkt är önskvärt, att ett sådant preparat väljes, som verkar så snabbt som möjligt, torde det vara av vikt, att endast saltpetersyrat stryknin kommer till användning, enär detta är mera lättlösligt och därför också hastigare medför döden. Själva alkaloiden stryknin är däremot så gott som olöslig och på den grund olämplig.

För närvarande finnes icke någon bestämmelse om, att tillstånd att med stryknin döda djur skall begränsas att avse allenast vissa angivna slag därav. I de till länsstyrelserna ingivna ansökningarna bruka de sökande visserligen i allmänhet meddela, vilka djur de avse att döda. Så har upptagits varg (två län), räv (nitton län), skogsmöss (ett län), korp (ett län) och kråkor (tre län); men icke så sällan angivas endast rovdjur (tio län) eller rovfåglar (ett län) utan närmare uppgift, vilka arter som avses, och i två län har icke alls omnämnts, gentemot vilka djur giftet skulle användas. Då enligt de sakkunnigas mening användandet av gift gentemot den högre djurvärlden endast kan anses i någon mån berättigat i sådana fall, då djuren förorsaka en mera avsevärd skada, och icke må tillgripas vid andra tillfällen, såsom för åtkomst av pälsverk, bör sökanden alltid uppgiva den djurart han avser att döda med giftet och tillståndet omfatta allenast visst eller vissa djur.

Vad ytterligare angår bestämmelserna rörande rätt att bruka förgiftat lockbete bör i tillståndsresolutionen lämpligen närmare angivas den plats, där giftet må utläggas. Vederbörande länsstyrelse beredes härigenom tillfälle meddela nödiga föreskrifter till förhindrande av att förgiftat lockbete utlägges på områden, där lappar med sina vallhundar pläga uppehålla sig, då de äro i trakten, och i övrigt på ställen, där betena lätt äro utsatta för att förtäras av tamdjur.

Godkännas angivna förslag, krävas vissa tillägg till §§ 9 och 26 giftstadgan, varjämte någon jämkning påkallas beträffande de i § 39 införda föreskrifterna rörande straffpåföljder för överträdelse av bestämmelserna i § 26. Någon ändring i nu upptagen straffsats torde icke föranledas.

*Föreskrifter
om försiktig-
hetsåtgärder
vid gifts
utläggande.*

Slutligen har det syntts de sakkunniga önskvärt, att de föreskrifter om försiktighetsåtgärder, som lämnas i de av länsstyrelserna meddelade tillståndsbevisen, bliva mera enhetligt avfattade. För närvarande råder nämligen med avseende härå stor olikhet de särskilda länen emellan. För att belysa detta må några exempel anföras. Till lockbeten föreskrivas råttor (åtta län) och kött (ett län). I några län framhålles, att kött av nötkreatur eller enbart kött och köttstycken ej böra användas till bete. Enligt resolutionerna i två län skall platsen, där lockbetena utläggas, väl bevakas. Resolutionerna i övriga län sakna dylik bestämmelse. Överblivet förgiftat lockbete skall enligt föreskrifterna i sex län förstöras eller oskadliggöras, utan att närmare uppgifter givas om sättet härför. I andra fall föreskrives, att det skall nedgrävas i jorden, enligt bestämmelser i ett län en fot, i ett annat 60 centimeter och i nio län en meter. I fem län fordras, att lockbetet skall förbrännas. En liknande växling råder med hänsyn till behandlingen av de förgiftade djurens kroppar. I sju län skola de oskadliggöras, utan att sättet härför närmare angives. I ett län skall oskadliggörandet verkställas genom nedgrävning och i ett annat genom uppbränning. Med hänsyn till behandlingen av det överblivna giftet föreskrives i sju län, att det skall mot kvitto överlämnas till det apotek, där det köpts, utan att närmare uppgift gives om huruvida därför skall erhållas ersättning. I två län säges uttryckligen, att det skall ske utan ersättning. I ett län skall det överblivna giftet uppbrännas, och i resolutionerna från en del län saknas fullständigt föreskrift härutinnan. En del resolutioner äro dessutom i många hänseenden ofullständiga samt i vissa fall till och med stridande mot gällande förordningar.

För åstadkommande av mera ordning härutinnan vilja de sakkunniga föreslå, att till länsstyrelserna utfärdas cirkulär, upptagande de huvudsakliga åtgärder till förekommande av missbruk och olyckshändelser vid giftets användande, som böra i tillståndsresolutionerna angivas.

Till en början torde sålunda i resolutionerna böra omnämnas vad som enligt § 7 jaktstadgan är att iakttaga vid användande av förgiftat lockbete samt föreskrifterna i §§ 22 och 23 giftstadgan angående förpliktelser vid innehav av giftigt ämne.

Vidare torde i förekommande fall böra omnämnas följande försiktighetsmått:

1) Till bete må företrädesvis användas smärre djur, såsom mindre fiskar, fåglar, eller däggdjur (råttor, möss m. fl.), vilka i ostyckat tillstånd kunna förtäras av de djur, vilkas dödande avses;

2) Beredandet av lockbetet skall verkställas av sökanden själv eller i hans närvaro av en utav honom såsom pålitlig känd person. Avser sökanden att medelst salpetersyrat stryknin döda räv, varg eller järv, skall i varje lockbete minst 15 centigram av giftet inläggas;

3) Stället, där lockbetet utlägges, skall så utmärkas, att det i händelse av inträffande snöfall lätt må kunna återfinnas;

4) Åtelplatsen skall varje dag tillses och, om salpetersyrat stryknin använts, de djur, som tagit av betet men icke dött på platsen, ofördröjligen efterspanas;

5) Överblivna förgiftade lockbeten ävensom av stryknin dödade djur skola antingen uppbrännas eller ock nedgrävas i jorden minst en meter;

6) Gift, som anskaffats för att brukas till förgiftade lockbeten men ej kommit till användning, skall, där ej nytt tillstånd till användande av gift meddelats, inom åtta dagar efter utgången av den tid länsstyrelsens tillståndsbevis för giftets nyttjande omfattar utan ersättning återlämnas till det apotek, där det inköpts, mot kvitto, som inom samma tid skall lämnas till landsfiskalen eller polismyndigheten i den ort, där giftet utlagts. I det fall att giftet blivit till fullo använt eller sökanden icke begagnat sig av tillstånd till användande av förgiftat lockbete och ej heller för ändamålet anskaffat något gift, skall anmälan därom inom ovan sagda tid göras till nämnda myndighet. Likaledes skall sökanden till samma myndighet, i den mån så är möjligt, anmäla huru många och vilka slags djur, som under användningen av giftet dödats.

Slutligen bör erinras om den straffpåföljd, vartill sökanden gör sig förfallen, i händelse han bryter mot de av länsstyrelsen meddelade särskilda föreskrifterna.

Jakt med vissa slag av skjutgevär.

Användande
till jakt av
finkalibriga
gevär av armé-
modell.

Med föranledande av förslag av 1908 års jaktsakkunniga infördes i § 8 jaktstadgan förbud mot användande av gevär av 7 millimeter eller mindre kaliber och av modell, huvudsakligen avsedd för krigsbruk, till annan jakt än efter sälhund i öppna havet eller i havsbandet. Såsom stöd för detta har åberopats de vådor, som kunde uppstå genom oförsiktigt handhavande av vapen med så stor skottvidd och genomträngningsförmåga, som de finkalibriga, långskjutande gevären ägde, samt den förödelse, som med hjälp av dessa gevär anställdes bland den på topp slående skogsfågeln, ävensom det djurplågeri, som ofta bleve följden vid dylika gevärs begagnande vid älgjakt. Det alldeles övervägande antalet av till jaktbruk använda gevär av förevarande slag vore mausergevär av vår nuvarande armémodell. På grund av detta gevärs stora skottvidd och ringa knall kunde skyttar, då skogsfågeln, särskilt tjäder-tupperna, på vintern sloge till i topp, på långt avstånd skjuta ned den ena efter den andra, varigenom tjäderns förekomst i många trakter bleve starkt hotad. Då ända till 20 à 30 skott hunne lossas mot samma fågel, innan den toge till vingarna eller träffades, låge det i öppen dag att med gevärets stora skottvidd allvarsam skada å liv och egendom kunde ske genom dessa i luften utslungade kulor, vilkas riktning åtminstone den oförsiktige skytten ofta nog ej vårdade sig om att överväga och vilkas nedslagspunkt han icke kunde beräkna. För jakt på älg vore dessa vapen ett verkligt gissel. Det vore nämligen så, att den i regel använda arméns ammunition med helmantlade kulor vore alldeles olämplig för ett hastigt dödande av ett så stort djur. Visserligen kunde man genom en jämförelsevis enkel procedur få kulan att explodera, då den träffade djuret, och därigenom bringa detsamma en hastig död. Gevärens stora skottvidd frestade emellertid oerfarna eller hänsynslösa jägare att skjuta på så långa håll, att utsikterna till goda träffar vore mycket små, vilket föranledde att djuren, även vid användande av explosiva kulor, kunde tillfogas ohyggliga, men ändock icke eller endast långsamt dödande sår. Användes kulorna helmantlade, d. v. s. sådana som de vore att tillgå i handeln, kunde en älg genomborras av dussintals kulor och ändock gå långa vägar, innan han stupade.

De med den nya jaktstadgan införda bestämmelserna hava emellertid, enligt vad erfarenheten givit vid handen, icke medfört åsyftad verkan, varöver från skilda håll anföras starka klagomål. Arméns mausergevär, som genom skytterörelsen vunnit en betydande spridning

bland allmänheten, hava särskilt inom de nordligaste länen omborrats i stor utsträckning till en kaliber av 8 millimeter, varigenom jaktstadgans bestämmelser kringgås. Med dessa 8-millimeters mausergevär, som ej nämnvärt förlorat i träffsäkerhet och skottvidd och till vilka kunnat brukas ammunitionen till det svenska 8-millimeters remingtongeväret av 1867/1889 års modell eller tysk ammunition erhållits, bedrivs ett förödande toppskytte på tjäder. Även för älgstammen innebär det utbredda bruket av dessa utborrade, långskjutande mausergevär en icke ringa fara, och de från dem på långa håll skjutna kulorna, vilkas slutliga bana skyttarna ej kunna beräkna, medföra stor våda för alla dem, som på grund av sitt arbete äro hänvisade att vistas ute i skog och mark.

För viltstammens bibehållande är det av vikt, att ej sådana jakt- eller fångstmetoder användas, genom vilka en alltför stark beskattning kan äga rum. Effektiviteten hos de vid jakt tillåtna tekniska hjälpmedlen bör ej vara så stor, att den skänker jägaren alla fördelar och till ett minimum reducerar eller rent av borteliminerar villebrådets möjlighet att undkomma. Användandet av de omborrade armégevären innebär emellertid just ett sådant missförhållande, särskilt vid det s. k. toppskyttet på tjäder. På grund av tjädertupparnas vana, att, då marken är djupt snöbetäckt, slå till i trädtopparna, kunna de synnerligen lätt upptäckas och av en på långt håll stående jägare på grund av gevärens betydande skottvidd och bestrykande kulbana utan svårighet fällas. Visserligen förekomma tupparna i ett betydligt större antal än hönorna, och ett måttligt bedrivet toppskytte innebär därför ingen fara för tjäderbeståndet, men med den omfattning detsamma, särskilt inom de nordligare länen, numera nått och på grund av den lätthet, med vilken fåglarna vid användandet av långskjutande 8-millimeters mausergevär kunna fällas, föreligger en stor fara för, att relationen mellan tupp- och hönor snart alldeles förryckes. Minskas tupparnas antal för starkt, kommer detta att i hög grad inverka menligt på leken och därigenom på tjäderstammen i dess helhet.

Beträffande frågan om lämpliga åtgärder mot nämnda kringgående av jaktstadgans bestämmelser hava olika meningar gjort sig gällande. På ena sidan har förordats förbud mot användande av gevär, konstruerade för mantlad ammunition och av 10 millimeter eller mindre kaliber, ävensom mot användandet av mantlad ammunition över huvud taget. På andra sidan har framhållits, att åtgärderna ej borde inriktas mot användandet av ett visst slags skjutvapen och ammunition, utan att förevarande villebråd borde fridlysas under den tid, då dylik ödeläggande jakt kan bedrivas, d. v. s. att jakttiden för tjäder inom de nordligaste

länen skulle avsevärt förkortas. Man har förslagsvis nämnt jakttidens avslutande den 15 oktober.

Vad först detta senare förslag beträffar, så hava de sakkunniga på grund av omständigheter, för vilka närmare redogöres i samband med det förslag angående begränsning av jakttiden för skogsfågel, som kommer att av dem avgivas, tillstyrkt en förkortning av skogsfågeljakten i de fyra nordligaste länen med en månad eller till och med den 31 januari och för riket i övrigt att sluta den 30 november. Härigenom blir möjligheten för toppskytte, som inom de nordligaste länen torde mest bedrivas under januari och februari månader, i någon mån minskad.

Att söka genomföra ett förbud mot användande av mantlad ammunition eller för dylik avsedda gevär torde möta synnerligen stora praktiska svårigheter, bland annat med avseende å kontrollen, och även i andra hänseenden vara olämpligt. En dylik bestämmelse skulle nämligen träffa icke blott armégevären utan även en stor mängd jaktstudsare, varförutom det ingalunda är någon lätt sak att i varje fall med full säkerhet avgöra, huruvida ett gevär är avsett för mantlad ammunition eller icke.

Avsikten med att armégevär till billigt pris utlämnas från statens förråd torde väl närmast vara att därigenom väcka och vidmakthålla intresse för skjutövningar samt skjutskicklighetens förkovran, men ingalunda att gevären skola genom omborrning förvandlas till jaktgevär och sålunda förstöras för sitt ursprungliga ändamål. Man kunde därför närmast vara böjd för att i jaktstadgan införa ett generellt förbud mot användandet av långskjutande gevär av modell, avsedd huvudsakligen för krigsändamål, om icke därmed vissa armégevär av äldre modell, såsom 1867 års remingtongevär kaliber 12.7 millimeter, vilka fortfarande hava en avsevärd användning vid jakt, också fölle under en dylik bestämmelse. Någon anledning att förbjuda nämnda gevär föreligger icke, varemot det såsom jaktgevär stundom brukade 8-millimeters remingtongeväret av 1867/1889 års modell till sina egenskaper är att jämföra med det finkalibriga mausergeväret. Det är därför nödvändigt att vid förbudets avfattande träffa sådan begränsning, att de långskjutande armégevären mera effektivt än hittills uteslutas, utan att andra gevärstyper träffas av förbudet, ty det som enligt de sakkunnigas mening framför allt gör ifrågavarande armégevär olämpliga och farliga till jakt är deras mycket betydande skottvidd. De sakkunniga vilja därför föreslå, att den tillåtna kalibergränsen höjes från 7 till 10 millimeter och att en ändring i sådant hänseende införes i § 8 jaktstadgan. Under det att en utborrning av mausergevären till 8 millimeter ej möter någon svårighet,

torde det ej vara så alldeles lätt att utan gevärets försämring såsom praktiskt jaktvapen öka kalibern med ytterligare 2 millimeter. Detta torde ej kunna göras, utan att geväret avsevärt förlorar i skottvidd, d. v. s. väsentligen mister den för dess användning vid jakten farligaste egenskapen. Härtill kommer emellertid också, att mantlad ammunition till så grovkalibriga vapen blir svår att anskaffa och ställer sig dyrbar, vilket torde tvinga skyttarna att ej på långa håll, där utsikten till träff är ringa, ödsla med ammunition.

Från förbudet i § 8 jaktstadgan att använda gevär av 7 millimeters eller mindre kaliber och av modell, huvudsakligen avsedd för krigsbruk, göres det undantag, att sådana skjutvapen må användas till jakt efter sälhund i öppna havet eller i havsbandet. Även med den ändring av denna bestämmelse, som av de sakkunniga föreslagits, bör detta undantag kvarstå. De sakkunniga anse emellertid att undantag bör medgivas i ännu ett fall.

*Undantag
från förbudet
att till jakt
använda fin-
kalibriga ge-
vär av armé-
modell.*

I underdånig ansökning den 13 januari 1913 hemställde Arjeplogs socknemän bland annat om tillstånd att inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker ovanför odlingsgränsen använda gevär av armémodell vid all lovlig jakt eller åtminstone vid jakt efter rovdjur. Över denna framställning hava yttranden avgivits av kommunalstämmorna och länsmännen i lappmarkssocknarna i Norrbottens län, skogsstatens tjänstemän, landstinget, jaktvårdsföreningen och länsstyrelsen i länet samt domänstyrelsen.

Alla kommunalstämmorna med undantag av i Jukkasjärvi socken tillstyrka ansökningen; stämman i Karesuando socken, vilken socken i sin helhet ligger ovan odlingsgränsen, dock endast så vitt angår jakt efter varg, järv, lo och räv samt stämman i Jockmocks socken endast beträffande jakt av rovdjur ovan odlingsgränsen. Länsmännen anse framställningen ej böra bifallas, med undantag av länsmannen i Arjeplog, som tillstyrker densamma, och länsmannen i Arvidsjaur, som yrkar bifall vidkommande jakt efter varg och järv i lappmarkerna. Domänstyrelsen, de båda överjägmästarna och de flesta jägmästarna avstyrka, likasom landstinget och jaktvårdsföreningen. Länsstyrelsen hemställer för sin del om sådan ändring i jaktstadgan, att inom länets lappmarker gevär av ifrågavarande slag finge användas för jakt efter varg.

Med föranledande av framställningar från nomadlappar och bofasta har länsstyrelsen i Västerbottens län den 3 april 1915 hos Kungl. Maj:t anhållit, att inom Västerbottens läns lappmarker å öppna fjällen finkalibriga armégevär måtte få användas vid jakt efter varg, järv och

fjällräv; och har länsstyrelsen i Norrbottens län, efter att hava fått del av sistnämnda anhållan, i skrivelse den 10 april 1915 hemställt, att, om styrelsens år 1913 i samma syfte gjorda uttalande ej kunde till fullo godkännas, medgivandet att använda finkalibriga armégevär till jakt åtminstone måtte bliva så vidsträckt, som länsstyrelsen i Västerbottens län ansökt.

Sistnämnda båda ansökningar tillstyrkas av överjägmästarna i Umeå och Skellefteå distrikt, under det att överjägmästaren i Luleå distrikt, med vilken domänstyrelsen instämmer, avstyrker bifall, domänstyrelsen dock under förutsättning av bifall till förut gjorda framställningar rörande rätt till användande av sax vid fångst av skadliga djur.

Såsom skäl för användandet av långskjutande, finkalibriga armégevär vid jakt i lappmarkerna har huvudsakligen följande anförts. Jänste sax vore skytte med långskjutande, finkalibriga gevär, vilkas bana vore mera bestrykande, det enda verksamma medlet för bekämpande av varg, järv, lodjur och räv. Det vore merendels omöjligt att komma djuren så nära, att de kunde dödas med vanliga jaktgevär. Härtill komme, att, då jakten för befolkningen spelade en viktig roll, skulle rätt att till jakt använda armégevären, som på grund av skytterörelsen vunnit en betydande spridning, underlätta förvärvsmöjligheterna. Vidare framhålls, att den fara för människor och tamdjur, som vore förbunden med användandet av de långskjutande mausergevären vid jakt inom andra trakter av riket, vore betydligt minskad i de glest befolkade lappmarkerna; och kunde den vid skjutning av å marken strövande rovdjur sägas där nästan helt bortfalla.

Å andra sidan har framhållits, att mausergevär varken vore behövliga eller särskilt lämpliga för ifrågavarande jaktändamål. I själva verket användes de också icke alls eller mycket sällan vid jakt efter järv, räv och mård; endast vid vargens förföljande på skidor medförde de långskjutande armégevären någon fördel. Lappmarksbornas åtrå att erhålla tillstånd till att använda dylika gevär berodde huvudsakligen på, att de önskade bruka dem vid jakt efter älg och vid toppskytte på skogsfågel. För dylikt ändamål voro de emellertid i hög grad förkastliga. Vidare skulle ett tillstånd att använda dessa gevär vid jakt efter rovdjur men icke vid annan jakt i hög grad försvåra all kontroll.

De föreliggande ansökningarna innefatta tre med avseende å sin omfattning olika yrkanden, nämligen om rätt att inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker ovan odlingsgränsen få till all jakt använda finkalibriga armégevär, om dylik rätt endast beträffande jakt efter rov-

djur inom ovannämnda områden samt om rätt att endast å öppna fjällen inom de båda nordligaste länen få vid jakt efter varg, järv och fjällräv använda ifrågavarande skjutvapen.

Vidkommande förstnämnda yrkande torde endast behöva hänvisas till vad 1908 års jaktsakkunniga yttrat och vad ovan anförts beträffande de finkalibriga armégevärens användning vid s. k. toppskytte och jakt efter älg. Att för området ovan odlingsgränsen i detta hänseende göra något undantag torde praktiskt taget bliva liktydigt med att lössläppa en för skogsfågelbeståndet och älgstammen ödeläggande jakt över vidsträckta delar av ifrågavarande läns skogsregion, och de sakkunniga anse sig därför böra bestämt avstyrka en dylik åtgärd.

Vad angår de båda andra yrkandena, torde ett bifall till dem även vara ägnat att väcka betänkligheter. Såsom framhållits, torde mausergevärd endast i mycket ringa utsträckning hava använts till jakt efter järv, rävd och mård. Järven dödas endast undantagsvis medelst skjutvapen, och för jakt efter rävd och mård äro hagelgevärd de lämpligaste skjutvapnen och fullt tillräckliga. Vad beträffar den från Västerbottens län lämnade uppgiften, att fjällräven skulle vara en för renhjordarna mycket farlig fiende, så torde den innebära en rätt betydande överdrift. Ett rovdjur av fjällrävens storlek och ringa styrka torde knappast kunna göra något nämnvärt avbräck på renhjordarna. Möjligen dödar den rent undantagsvis någon sjuklig och vilsekommen nyfödd renkalv, vilken även utan fjällrävens mellankomst hade gått under. Den skada, som den förorsakar lapparna, torde under alla omständigheter icke kunna motivera ett upphävande av nu gällande förbud mot användandet av armégevärd till jakt. Endast för efterhållandet av vargen torde de långskjutande mausergevärd vara av någon mera nämnvärd betydelse. Enligt föreliggande uppgifter skola de även före inträdandet av förbudet mot nämnda gevärd användande hava brukats för sådant ändamål och torde, trots förbudet, alltjämt nyttjas vid jakt efter varg i fjällen. Endast i den mån de föreliggande ansökningarna avse jakt efter detta rovdjur kunna de anses berättigade.

I betraktande av svårigheten att utöva kontroll synes det dock icke tillrådligt att utan vidare tillstyrka bifall till en generell rätt att vid jakt efter varg få använda mausergevärd. En sådan skulle helt säkert leda till stora missbruk. De sakkunniga vilja därför föreslå, att förbudet mot finkalibriga armégevärd användning till jakt bibehålles, men att under särskilda omständigheter, då veterligen vargar uppträda, jakt å dem må företagas med dylika gevärd. Denna jakt bör emellertid inskränkas till kalfjällsområdena ovan odlingsgränsen i Norrbottens och Västerbottens

län samt skyddsskogsgränsen i Jämtlands län samt vara beroende av tillstånd av länsstyrelsen. Genom en dylik bestämmelse torde enligt de sakkunnigas mening å ena sidan möjlighet öppnas att tillmötesgå lapparnas berättigade krav på att i kampen mot ett för bedrivande av deras näring synnerligen skadligt rovdjur ej avstängas från att betjäna sig av ett av de mera effektiva medlen och å andra sidan möjlighet till missbruk i görligaste mån inskränkas. Genom länsstyrelsens prövning torde komma att tillses, att jakt utövas endast av jägare, som äro kända för pålitlighet, och då varg verkligen finnes i orten. Enär rätten att använda dessa gevär inskränkts till kalfjället, torde faran för att människor eller husdjur genom gevärens användande skola komma till skada vara obetydlig.

Skytte för levande uv eller uvbulvan.

I riksdagens skrivelse den 8 april 1916 angående ökat skydd åt vår fågelfauna har framhållits, att en av de faktorer, som förorsakat stor förödelse bland rovfåglarna, vore skytte för uv.

Gentemot uven hyser en stor mängd fåglar ett synnerligen livligt hat, vilket tager sig uttryck däri, att de, så fort de få se en uv, samlas omkring honom, skrika och anfälla honom. På detta förhållande grundar sig skyttet för uv. Detta skytte bedrivs på så sätt, att en levande eller, i brist på sådan, uppstoppad eller konstgjord uv uppsättes på en lätt synlig plats; och på lämpligt håll därifrån döljer sig jägaren i en skjutkoja eller tager på annat sätt skydd. Härvid kunna de fåglar, som samlas kring uven, synnerligen lätt fällas. Denna jaktmetod kan visserligen vara viktig i kampen mot kråkorna och har också mångenstädes för detta ändamål använts med mycket gott resultat, men den kommer dessutom också, i synnerhet i Skåne, under rovfågelsträcket på hösten i ganska stor omfattning till användning vid jakt på vissa rovfåglar, framför allt på vråkarna ävensom de smärre falkarterna. Det kan icke nekas, att härvid ett för vissa rovfågelarters bestånd verkligt ödesdigert massskjutande ägt rum och att denna metod varit samt allt fortfarande på sina håll är en decimerande faktor av icke ringa betydelse. För att giva en föreställning om vilken betydande mängd rovfåglar, som kunna fällas vid skytte för uv, vilja de sakkunniga endast erinra om några uppgifter, som G. Koltoff lämnar därom. Vid ett tillfälle 1895 uppgives på en och samma plats och på en dag hava skjutits 92 vråkar, av vilka *en* jägare ensamt skall hava fällt 60 stycken. Vid ett annat tillfälle 1897 sägas några jägare hava på en dag skjutit 220 vråkar. Enligt samma sagesman skall vid ett tredje tillfälle *en* jägare på en och en

halv timme hava nedskjutit icke mindre än 187 stycken dylika fåglar. Liknande skytte försiggår på vissa ställen ännu alltjämt, om än resultatet icke på långt när är så rikt som förr, på grund av att vår rovfågelstam blivit synnerligen starkt decimerad. I svenska jägarförbundets tidskrift för 1912 och 1913 omtalar en iakttagare, att han i en skog i södra Skåne på fyra olika ställen anträffade skjutna rovfåglar högviss upplagda. Dessa utgjordes nästan uteslutande av ormvråkar, fjäll- och bivråkar samt hade uppenbarligen fällt vid skytte för uv.

Då denna jaktmetod på ett för vårt rovfågelbestånd ganska allvarligt sätt missbrukats och alltjämt missbrukas, kunde det visserligen ligga nära till hands att föreslå fullständigt förbud mot dess användande över huvud taget, men då densamma mångenstädes alltjämt användes i kampen mot kråka och då även genom densamma åtskilliga duvhökar och sparvhökar fällas, hava de sakkunniga ansett sig endast böra föreslå en begränsning i rätten att använda densamma, så att därvid ej andra fåglar än kråka samt duv- och sparvhök må få skjutas.

Fångst med snara.

Enligt § 8 jaktstadgan må snaror för djurfångst begagnas inom Jämtlands län ovan skyddsskogsgränsen samt i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, dock icke under tid då hare och skogsfågel äro fridlysta. Såsom framgår av den av 1908 års jaktsakkunniga lämnade motiveringen till nämnda stadgande, förutsättes, vad angår nyttigt vilt, att snara plägar brukas allenast för fångst av ripa och skogsfågel. Efter vad de sakkunniga hava sig bekant, lärer emellertid undantagsvis hava förekommit, att snara nyttjats för fångande av älg. Då detta synes de sakkunniga i hög grad förkastligt, hava de föreslagit sådan ändring i § 8 jaktstadgan, att uttryckligt förbud mot sådan fångst införes.

Förteckning över till de sakkunniga remitterade framställningar om återinförande av sax för daggdjursfångst.

Nr	Djurart för vilken fångsträtt söktes	Sökande och dag för ansökningen	Motiv för ansökningen	Utlåtanden av myndigheter m. fl.
1	Rovdjur inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker.	Arjeplogs socknemän och allmänningsdelägare, d. ¹³ / ₁ 1913.	Saxarna utgöra lappbefolkningens enda verksamma fångstmedel mot rovdjuren. Genom rovdjursstammens ökning uppstår fara för det matnyttiga viltbrådet, nybyggarnas husdjur och lapparnas renar.	<p>Norrbottens läns jaktvårdsförening tillstyrker inom hela länet saxar med tandade skalmar för varg, järv och lo samt saxar utan tänder för mindre rovdjur, dock att sax skall vittjas med kortare mellantider.</p> <p>Norrbottens läns landsting tillstyrker, såvitt angår lappmarken, jaktvårdsföreningens förslag.</p> <p>Samtliga kommunalstämmor i Norrbottens läns lappmarkssocknar tillstyrka.</p> <p>Länsmännen i lappmarkssocknarna tillstyrka, med undantag av länsmannen i Jockmocks distrikt.</p> <p>Överjägarna i Skellefteå och Luleå distrikt förorda bifall, den senare dock med den inskränkningen att sax med otandade skalmar må användas endast vintertid för fångst av räv, mård och hermelin.</p> <p>14 jägm. i länet tillstyrka och 4 avstyrka.</p> <p>Länsstyrelsen tillstyrker.</p> <p>Ang. utl. av domänstyrelsen, intendenten vid naturhistoriska riksmuseum prof. E. Lönnberg och styrelsen för djurskyddsföreningarnas centralförbund, se under nr 10.</p>
2	Räv inom Piteå socken, ev. andra socknar inom Norrbottens län.	Piteå socknemän, d. ¹² / ₃ 1913.	Rävens tilltagande i antal och det matnyttiga vildas avtagande; avbräck i enskildas näring; svåra olägenheter vid användning av gift.	<p>Landstinget i Norrbottens län avstyrker.</p> <p>Överjägarna i Skellefteå distrikt tillstyrker.</p> <p>Överjägarna i Luleå tillstyrker användandet av trampsax ¹/₁₂—¹/₄.</p> <p>5 jägm. tillstyrka; 2 avstyrka.</p> <p>Kommunalstämmorna och länsmännen i Norrbottens läns kustland tillstyrka.</p> <p>Länets jaktvårdsförening och länsstyrelsen tillstyrka saxar utan tänder.</p> <p>Ang. utl. av domänstyrelsen, prof. Lönnberg och styrelsen för djurskyddsföreningarnas centralförbund, se under nr 10.</p>

Nr	Djurart för vilken fångsträtt söktes	Sökande och dag för ansöknings	Motiv för ansöknings	Utlåtanden av myndigheter m. fl.
3	Rovdjur(räv, järv, lo, säl och utter) inom Västernorrlands län.	Västernorrlands läns hushållningssällskap, d. ²⁹ / ₃ 1913; med överlämnande jämväl av framställning från Västernorrlands nya jaktvårdsförening.	Saxförbudet förorsakar stora förluster för befolkningen; giftets olämplighet som fångstmedel.	K. B. i Västernorrlands län tillstyrker och överlämnar framställningar från kommunalstämmorna i 20 av länets kommuner rörande saxförbudets upphävande beträffande rävar, lo, utter och säl. Beträffande utl. av domänstyrelsen, prof. Lönnberg och styrelsen för djurskyddsföreningarnas centralförbund, se under nr 10.
4	Rovdjur inom Västernorrlands län.	Västernorrlands nya jaktvårdsförening, d. ⁷ / ₄ 1913.	Sax det enda effektiva fångstmedlet, då stövarjakt av klimatiska skäl endast undantagsvis kan förekomma och gift innebär stor fara för hemdjuren. Dessutom ekonomiska synpunkter.	K. B. i Västernorrlands län tillstyrker. Beträffande utl. av domänstyrelsen, prof. Lönnberg och styrelsen för djurskyddsföreningarnas centralförbund, se under nr 10.
5	Varg, järv, rävar och hermelin; betr. rävar och hermelin allenast mindre, otandade saxar.	Jämtlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, d. ¹¹ / ₄ 1913.	Rovdjurens ökning och mistade inkomstmöjligheter för befolkningen.	K. B. i Jämtlands län tillstyrker. Rörande utl. av domänstyrelsen, prof. Lönnberg och styrelsen för djurskyddsföreningarnas centralförbund, se under nr 10.
6	I 13 § jaktlagen omförmälda djur, såvitt avser Västerbottens läns lappmark.	K. B. i Västerbottens län, d. ²³ / ₄ och d. ¹¹ / ₆ 1913, under åberop. av ans. från kommunalstämmorna i Tärna, Örträsk, Degerfors, Sorsele, Dorotea, Lycksele, Åsele, Stensele. Fredrika socknar.	Ekonomisk betydelse för befolkningen; andra medels farlighet och ineffektivitet.	Västerbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott tillstyrker i fråga om länet i dess helhet: dock att vid fångst av rävar och hermelin endast otandade saxar må användas. Ang. utl. av domänstyrelsen, prof. Lönnberg och styrelsen för djurskyddsföreningarnas centralförbund, se under nr 10.
7	I 13 § jaktlagen omförmälda djur, såvitt avser Västerbottens län.	Västerbottens läns landsting, d. ²⁹ / ₆ 1913.	Saxförbudet utgör en verklig ekonomisk olägenhet för länsbefolkningen.	K. B. i Västerbottens län tillstyrker. Ang. utl. av domänstyrelsen, prof. Lönnberg och styrelsen för djurskyddsföreningarnas centralförbund, se under nr 10.
8	Säl och utter.	Svenska fiskareförbundet, d. ¹⁶ / ₁₁ 1913.	Saxförbudet medför betydande olägenheter för fiskerinäringen. Svårigheten att förhindra sälens och utterns skadegörelse på fisk, fiskredskap och fångst.	Domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen i gemensamt utlåtande samt prof. Lönnberg tillstyrka.

Nr	Djurart för vilken fångsträtt söktes	Sökande och dag för ansökningen	Motiv för ansökningen	Utlåtanden av myndigheter m. fl.
9	Räv och hermelin.	Jämtlandsläns lands- ting, d. ¹¹ / ₁₂ 1913.	Svärigheten att an- norledes än medelst sax fånga och freda sig för ifrågavarande rovdjur; ekonomiska synpunk- ter.	Överjäg. i Mellersta Norrlands distrikt tillstyrker. Rörande utl. av domänstyrelsen, prof. Lönnberg och styrelsen för djurskyddsforeningarnas centralför- bund, se under nr 10.
10	För varg och järv inom Norrbottens läns lappmarker sax med tandade skalmar. För min- dre rovdjur inom länet i dess helhet sax utan tänder. I båda fallen bör krävas medgivan- de av K. B.	K. B. i Norrbottens län, d. ²⁴ / ₁₂ 1913.	Saxen utgör ett viktigt redskap mot rovdjurens härjningar bland ren- hjordarna och skade- görelse å det matnyttiga viltet. Djurfångstens betydelse för befolk- ningens ekonomi. In- effektiviteten hos andra fångstmedel.	Domänstyrelsen tillstyrker, att i de fyra nordligaste länen sax må användas för fångande av de i 13 § jaktlagen omförmälda djur; dock att sax med tandade skalmar får användas endast för fångst av varg och järv. Prof. Lönnberg tillstyrker. Styrelsen för svenska djurskydds- foreningarnas centralförbund av- styrker under framhållande av djur- skydssynpunkter.
11	Säl inom Väster- bottens län.	K. B. i Västerbottens län, ⁵¹ / ₁₂ 1913, med åbe- rop. av ans. från fiskeri- instruktören, Väster- bottens läns hushåll- ningssällskaps förvalt- ningsutskott samt läns- männen i kustdistrikten.	Saxförbudet innebär fara för fiskerinäringen.	Domänstyrelsen och lantbruks- styrelsen i gemensamt utlåtande samt prof. Lönnberg tillstyrka.
12	Räv.	Hemmansägaren Eric Engström i Kvarnå, Junsele socken, d. ²⁵ / ₁₁ 1914.	Saxförbudet åstad- kommit rovdjurens ök- ning till skada för det matnyttiga viltet.	Domänstyrelsen åberopar utlåtande omnämmt under nr 10.
13	I 13 § jaktlagen omförmälda djur, såvitt avser Väster- bottens län.	K. B. i Västerbottens län, d. ³ / ₄ 1915, med överlämnande av proto- koll vid sammanträden med lappar och nybyg- gare i lappmarken.	Den fara saxförbudet medför för rovdjurs- stammens ökning samt renhjordarnas och det matnyttiga viltets deci- mering ävensom ekono- miska olägenheter.	Överjäg. i Mellersta Norrlands distrikt tillstyrker. Likaså överjäg. i Umeå distrikt, åtminstone i fråga om betessaxar inom distriktets lappmarksdel. Överjäg. i Skellefteå distrikt till- styrker sax med tandade skalmar för rovdjursfångst inom distriktets lappmarksdel. Överjäg. i Luleå distrikt till- styrker sax vid rovdjursfångst under tiden ¹ / ₁₂ — ³⁰ / ₄ . Domänstyrelsen åberopar sitt un- der nr 10 omnämnda utlåtande.

Nr	Djurart för vilken fångsträtt söktes	Sökande och dag för ansökningen	Motiv för ansökningen	Utlåtanden av myndigheter m. fl.
14	Rovdjur, såvitt avser Västernorrlands län.	Västernorrlands läns hushållningssällskap, d. 7/4 1915, med överlämnande av yttrande från länets nya jaktvårdsförening.	Tidigare motivering åberopas med tillägg att efter saxförbudets tillkomst rävtammen i hög grad ökats.	Ang. utl. av överjägarna i Mellersta Norrlands, Umeå, Skellefteå och Luleå distrikt samt domänstyrelsen, jfr under nr 13.
15	Djurslag, som omförmålas i K. B:s i Norrbottens län härövan under nr 10 anmärkta framställning.	K. B. i Norrbottens län, d. 10/4 1915, med överlämnande av protokoll vid sammanträde med lappar.	Saxförbudets svåra olägenheter för lappar och nybyggare.	Ang. utl. av överjägarna i Mellersta Norrlands, Umeå, Skellefteå och Luleå distrikt samt domänstyrelsen, jfr under nr 13.
16	Räv med betsax.	Kopparbergs läns landsting, d. 22/9 1915. Framställningen överlämnad med tillstyrkande yttrande av K. B. i länet.	K. B. framhåller rävtammens oroväckande ökning och därav uppkommen fara för skogsfågeln och harens bestånd; rävjakt med hund nästan omöjlig inom länet och användning av gift medför större djurplågeri än saxen.	Överjäg. i Gävle-Dala distrikt tillstyrker. Domänstyrelsen hänvisar till föregående utlåtande.
17	Varg, järv och lo inom Norrbottens läns lappmark samt mindre rovdjur, säl och utter inom länet i dess helhet.	K. B. i Norrbottens län, d. 6/11 1915, med överlämnande av tillstyrkande yttranden från länets landsting, hushållningssällskapets förvaltningsutskott och länets jaktvårdsförening.	Tidigare motivering och yttrande av prof. Lönnberg åberopas.	
18	I 13 § jaktlagen omförmälda djur, såvitt angår Västernorrlands län.	K. B. i Västernorrlands län, d. 10/11 1915, med överlämnande av tillstyrkande yttranden från länets landsting och hushållningssällskapets förvaltningsutskott.	Angelägenheten att i husdjurens, fiskets och jaktvårdens intresse efterhålla rovdjuren.	
19	I 13 § jaktlagen omförmälda djur; sax med tandade skalmar dock alle-	K. B. i Jämtlands län, d. 12/11 1915, med överlämnande av enhälliga, tillstyrkande yttranden	Tidigare motivering åberopas.	

Nr	Djurart för vilken fångsträtt söktes	Sökande och dag för ansökningen	Motiv för ansökningen	Utlåtanden av myndigheter m. fl.
	nast för varg och järv.	från länets landsting och hushållningssällskapets förvaltningsutskott.		
20	I 13 § jaktlagen omförmälda djur, såvitt angår Västerbottens län.	K. B. i Västerbottens län, d. ²² / ₁₁ 1915, med överlämnande av tillstyrkande yttranden från länets landsting, hushållningssällskapets förvaltningsutskott samt kronofogdar och länsmän i lappmarksföggeriet, med undantag av länsmannen i Tärna distrikt, som avstyrker.	Tidigare motivering återopas.	
21	Räv och hermelin inom Hotagens socken.	Erik Hägglund i Hotagen, d. ²³ / ₁₀ 1916.	Underlättande av skinnfångst. Ifrågasättande djurs förökning och skadegörelse å det matnyttiga vilda.	Jägm. i Östersund tillstyrker. Överjägm. i Mellersta Norrland avstyrker av särskild i detta ärende föreliggande anledning.
22	Rovdjur inom Örebro län.	Styrelsen för Örebro läns jaktvårdsförening, d. ⁹ / ₁ 1917.	Rävstammens oroväckande ökning och faran för det nyttiga villebrådet.	
23	Räv inom Jämtlands län.	Landstingsmannen Olof Olofsson i Lillbacken jämte 43 andra hemmansägare, d. ²⁰ / ₁₁ 1917.	Sax behövlig för fångst av räv såsom ett för det matnyttiga viltet farligt rovdjur, som endast medelst sax kan effektivt efterhållas.	K. B. i Jämtlands län och domänstyrelsen återopas tidigare utlåtanden.
24	Säl.	Konsul W:m Djurling i Stockholm, d. ²¹ / ₁ 1918.	Sälens härjningar bland fisken i Stockholms län.	
25 och 26	Räv.	Kronojägaren Gust. B. Nilssons i Fagerdal särskilda framställningar d. ²⁹ / ₈ 1918 till K. B. i Östergötlands och Kalmar län.	Rävstammens talrikhet och skadegörelse på det matnyttiga vilda.	
27	Varg och järv inom Norrbottens län.	K. B. i Norrbottens län, d. ²⁰ / ₅ 1919, med överlämnande av ans. från lappfogden i länet.	Sax kräves för att hindra en förödande minskning av lapparnas renhjordar genom de med varje år allt talrikare rovdjuren.	Domänstyrelsen och överjägm:ne i Övre Norrbottens, Nedre Norrbottens och Skellefteå distrikt tillstyrka.

INNEHÅLL.

	Sid.
Missiv till statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet	3
Förslag till kungörelse ang. ändrad lydelse av § 7 mom. 6 och § 8 i jaktstadgan	5
Förslag till kungörelse ang. ändrad lydelse av §§ 9, 26 och 39 i giftstadgan	7
Motiv	9
Djurfångst med sax	9
Djurfångst med förgiftat lockbete	32
Användande till jakt av gevär av armémoddell	40
Undantag från förbudet att använda gevär av armémoddell	43
Skytte för levande uv eller uvlulvan	46
Fångst med snara	47
Förteckning över framställningar om återinförande av sax såsom fångstredskap	48